

«ҚТЖ-Жүк тасымалы» ЖШС
2024 жылғы «22» ақпандағы
Басқарма шешімімен
бекітілген
№02/03 хаттама

**«ҚТЖ-Жүк тасымалы» жауапкершілігі шектеулі серіктестігінің
тәуекелді анықтау және бағалау ережелері**

2.0 басылымы

Құжаттар тобы:	басқару жүйесінің стандарты
Әзірлеуші:	«ҚТЖ - Жүк тасымалы» ЖШС-тын тәуекелдерді басқару және ішкі бақылау секторы
Құжатты талдауға және жаңартуға жауапты:	«ҚТЖ - Жүк тасымалы» ЖШС-тын тәуекелдерді басқару және ішкі бақылау секторы

**Астана
2024**

Мазмұны

1	Жалпы ережелер	3
2	Негізгі ұғымдар	3
3	Тәуекелді анықтау	4
4	Қауіп-қатерді бағалау	6
5	Тәуекелге басымдық беру	9
6	Негізгі тәуекел көрсеткіштерін әзірлеу және төзімділік деңгейлері	11
7	Тәуекелдерге ден қою бойынша іс-шаралар жоспарын және оның орындалуы туралы есепті қалыптастыру	11
8	Іске асырылған және ықтимал тәуекелдердің деректер базасын жүргізу ..	12
9	Жауапкершілік	13
10	Қорытынды ережелер	13

Тәуекелді анықтау және бағалау ережелері «ҚТЖ – Жүк тасымалы» жауапкершілігі шектеулі серіктестігі	
2.0 басылымы	50 беттің 3 беті

1 Жалпы ережелер

1. Осы «ҚТЖ – Жүк тасымалы» жауапкершілігі шектеулі серіктестігінің тәуекелдерін анықтау және бағалау қағидалары (бұдан әрі – Қағидалар) «ҚТЖ – Жүк тасымалы» жауапкершілігі шектеулі серіктестігінің тәуекелдерді басқару және ішкі бақылау жөніндегі саясатына (бұдан әрі – Саясат) және «ҚТЖ – Жүк тасымалы» жауапкершілігі шектеулі серіктестігінің (бұдан әрі – Серіктестік) қызметін реттейтін басқа да ішкі құжаттарға сәйкес әзірленген.

2. Ереже тәуекелдерді анықтау және бағалау тәртібін, оның ішінде азайту шараларын әзірлеуді, Серіктестікте олардың мониторингін, сондай-ақ тәуекелдің негізгі көрсеткіштерін әзірлеуді анықтайды.

3. Тәуекелдерді басқару процесі келесі кезеңдерден тұрады:

- 1) тәуекелді анықтау;
- 2) тәуекелді бағалау және талдау;
- 3) тәуекелдерді басқару (тәуекелдерді азайту шаралары);
- 4) мониторинг және есеп беру.

4. Қағидаларды, сондай-ақ тәуекелдерді басқару бойынша басқа да ішкі құжаттарды сақтау және орындау Серіктестіктің барлық қызметкерлері үшін міндетті болып табылады.

5. Егжей-тегжейлі тәсілдерді талап ететін Серіктестік тәуекелдерінің жекелеген түрлерін басқару процестері жеке ішкі құжаттарда көрсетілуі мүмкін.

2 Негізгі ұғымдар

6. Осы Ережелер мынадай негізгі ұғымдарды пайдаланады:

1) **ықтималдық** – оқиғаның/тәуекелдің туындау жиілігі;

2) **тәуекел иесі** – Серіктестік қызметінің нәтижелері бойынша тәуекелді іске асырудың салдары тәуекелді іске асыру ықтималдығын төмендетуге және/немесе тәуекелдің ықтимал әсерін азайтуға белгілі бір тәуекелді басқарудың барлық аспектілеріне, атап айтқанда тәуекелді анықтауға және бағалауға, жауапты тұлға (қызметкер/құрылымдық бөлімше/алқалы орган);

3) **әсер** – тәуекел іске асырылған кезде туындауы мүмкін ықтимал шығын/залал мөлшері;

4) **сыртқы тәуекел факторлары** – Серіктестіктің операциялық қызметінен тыс туындайтын және Серіктестік қызметіне тәуелсіз тәуекел факторлары;

5) **ішкі тәуекел факторлары** – Серіктестіктің ішкі процестерімен, ұйымдық құрылымымен, адам ресурстарымен, активтерімен байланысты және Серіктестіктің операциялық қызметі шеңберінде туындайтын тәуекел факторлары;

б) **тәуекелді сәйкестендіру** – тәуекел көздерін, тәуекел оқиғаларын, олардың себептері мен ықтимал салдарын табу, тізімдеу және сипаттау

Тәуекелді анықтау және бағалау ережелері «ҚТЖ – Жүк тасымалы» жауапкершілігі шектеулі серіктестігі	
2.0 басылымы	50 беттің 4 беті

процесі;

7) **тәуекел картасы** – тік бұрышты кестеде орналасқан, тік осі тәуекелге келтірілген залалдың мөлшерін, ал көлденең осі оның туындау ықтималдығын көрсететін Серіктестік тәуекелдерінің шоғырландырылған негізде графикалық көрінісі;

8) **негізгі тәуекел индикаторы (НТИ)** – тәуекел факторларының өзгеру тенденцияларын және Серіктестік қызметіне теріс әсер етуі мүмкін тәуекелдердің ықтимал іске асырылуын көрсететін көрсеткіш;

9) **Компания** - Серіктестіктің жалғыз қатысушысы, « Қазақстан темір жолы» Ұлттық компаниясы» АҚ ;

10) **қалдық тәуекел** – тәуекел иесі тәуекелдің ықтималдығын немесе әсер ету күшін өзгерту бойынша әрекетті қабылдағаннан кейін қалған тәуекел;

11) **тән тәуекел** – тәуекел иелері тарапынан Серіктестік тәуекелдерін басқару бойынша шс-әрекет болмаған кездегі тәуекел мөлшері;

12) **ықтимал шығын/зиян** – тәуекелді жүзеге асыруға байланысты болжамды залал/шығын мөлшері;

13) **іске асырылған тәуекел** – іске асырылған және Серіктестіктің ұзақ мерзімді және қысқа мерзімді мақсаттарына қол жеткізуіне теріс әсер еткен оқиға;

14) **тәуекелдер тізілімі** – Серіктестіктің анықталған тәуекелдері туралы ақпаратты қамтитын құжат (тәуекел сипаттамасы, тәуекел факторлары, тәуекел иесі, тәуекелді бағалау көрсеткіштері және т.б.);

15) **тәуекел** – Серіктестіктің стратегиялық және іскерлік мақсаттарына қол жеткізуге әсер етуі мүмкін оқиғалардың орын алу ықтималдығы;

16) **тәуекелдер бөлімшесі** – тәуекелдерді басқару және ішкі бақылау жүйесін ұйымдастыруға жауапты Серіктестіктің құрылымдық бөлімшесі;

17) **құрылымдық бөлімше (ҚБ)** – департаменттер, қызметтер, секторлар, филиалдар (сызықтық, аймақтық, желілік деңгейлер), бекітілген қызметкерлер.

18) **ысырап/зиян** – тәуекелді жүзеге асыруға байланысты келтірілген шығындар, мүліктің жоғалуы немесе бүлінуі, жоғалған кіріс немесе жоғалған пайда;

19) **тәуекел факторы** (тәуекел факторы) – тәуекелді жүзеге асыруға әкелетін тәуекел себептері пайда болатын жағдайлар, жай-күй, мән-жайлар;

20) **Негізгі тиімділік көрсеткіштері (НТК)** – Серіктестік басшыларына Серіктестіктің жалғыз қатысушысы қойылған көрсеткішілер.

3 Тәуекелді анықтау

7. Тәуекелдерді анықтау үшін әртүрлі әдістер мен құралдардың комбинациясы қолданылады. Оқиғалар өткен тәжірибе тұрғысынан да, теріс

Тәуекелді анықтау және бағалау ережелері «ҚТЖ – Жүк тасымалы» жауапкершілігі шектеулі серіктестігі	
2.0 басылымы	50 беттін 5 беті

және оң әсер етуі мүмкін болашақтағы ықтимал оқиғалар тұрғысынан да анықталады.

8. Тәуекелдерді екі тәсіл арқылы анықтауға болады:

1) *тәуекелдерді бастапқы сәйкестендіру және түгендеу* – тәуекелдерді басқару жүйесін енгізу кезінде тәуекелдер тізілімін бастапқы құрастыру және оны жүйелі түрде қайта қарау.

Тәуекелдерді бастапқы сәйкестендірудің бөлігі ретінде тәуекелдерді басқарудың кейінгі бағалаулары мен тәсілдерін қамтамасыз ету үшін тәуекелдер тізілімі құрастырылады. Тәуекелдерді түгендеу процесі бұрын анықталған тәуекелдерді жүйелі түрде (кем дегенде тоқсан сайын) қарауды қамтиды, яғни. тәуекелдердің өзектілігі мен маңыздылық деңгейін анықтау. Түгендеу нәтижесінде бұрын анықталған тәуекелдердің кейбірі маңызды емес деп танылуы мүмкін, бұл туралы тәуекелдердің иелері анықталған күннен бастап 5 жұмыс күні ішінде тәуекелдер департаментіне хабарлайды;

2) *анықтау* – ағымдағы қызмет барысында ықтимал тәуекелдерді анықтау.

9. Тәуекелдерді анықтау үшін келесі әдістерді қолдануға болады:

1) *қойылған мақсаттар мен міндеттерге негізделген*: қойылған мақсаттар мен міндеттерге қол жеткізуге әсер етуі мүмкін ықтимал оқиғалар анықталады. Оқиғаларды тәуекел иелері анықтайды және осының негізінде тәуекелдер тізілімі құрастырылады (немесе түзетіледі немесе толықтырылады);

2) *семинарлар мен талқылаулар*: Серіктестікке және оның мақсаттарына қол жеткізуге әсер етуі мүмкін ықтимал оқиғаларды ұйымдастырылған талқылау (миға шабуыл, дөңгелек үстел және т.б.) , нәтижелер тәуекелдер тізіліміне біріктірілген (түзетілген немесе толықтырылған);

3) *сұхбат алу*: бар және ықтимал тәуекелдерді және оларды басқару әдістерін ашық талқылау үшін сарапшылармен мақсатты сұхбат жүргізу;

4) *аудит және басқа тексерулер нәтижелері бойынша есептерді талдау*: ішкі бақылауды және тәуекелдерді басқаруды жетілдіру бойынша сыртқы және ішкі аудиторлардың қорытындыларын және Қоғамның Ішкі аудит қызметінің жұмысын тексеру нәтижелерін талдау.

10. Жаңа тәуекелдерді тәуекелдерді басқару жүйесінде тұрақты рәсімдерді орындау кезінде ғана емес, Серіктестік қызметкерлерінің ағымдағы қызметін жүзеге асыру кезінде де анықтауға болады. Тәуекелдер тізіліміне бұрын енгізілмеген ықтимал тәуекел туралы ақпарат анықталған жағдайда, Серіктестік қызметкерлері көрсетілген ақпаратты талдайды және бағалайды және қажет болған жағдайда тәуекелдер тізіліміне және тәуекелдер картасына жаңа тәуекелді қосады, содан кейін жаңа тәуекелді Тәуекелдер бөліміне шоғырландыру үшін жіберіңіз.

Тәуекелді анықтау және бағалау ережелері «ҚТЖ – Жүк тасымалы» жауапкершілігі шектеулі серіктестігі	
2.0 басылымы	50 беттің 6 беті

11. Анықталған тәуекелдерді ҚБ осы Қағидаларға 1 және 2-қосымшаларға сәйкес Серіктестіктің Тізіліміне және тәуекелдер картасына толықтырулар түрінде жүйелейді.

12. Тәуекелдерді сәйкестендіру процесі Тәуекелдер тізілімінің келесі бағандарын (тақырыптарын) ҚБ-мен толтыруды қамтиды:

1) КРІ (мақсат, шек, сынақ) – басшалардың корпоративтік НТК атауын және сәйкесінше корпоративтік НТК мәндерін толтырылады: мақсатты, шекті және сынақ. Егер тәуекел басшының корпоративтік тиімділігіне сәйкес келмесе, бағандар толтырылмайды.

2) тәуекел санаты – өзара байланысты, біртекті тәуекелдер тобы (жиынтығы) болып табылады және осы Қағидаларға 3-қосымшаға сәйкес айқындалады.

3) тәуекел коды тәуекел символы болып табылады және 1-деңгейдегі тәуекел факторының санат кодына және сандық (реттік) нөміріне сәйкес келеді.

4) тәуекел иесі – жетекшілік ететін басшының (Басқарма мүшесінің) атын және аббревиатурасын толтырылады.

5) бақылаушы бірлескен кәсіпорын – тәуекелдерді бақылауға және басқаруға жауапты бірлескен кәсіпорын.

6) 1-деңгейдегі тәуекел факторлары тәуекел санатының маңызды себебі болып табылады.

7) 2, 3-деңгейдегі тәуекел факторлары – сәйкесінше 2-ден 1-деңгейге дейін, 3-деңгейден 2-деңгейге, 4-деңгейден 3-деңгейге дейін тәуекел факторларының себептерін егжей-тегжейлі көрсету.

8) деректер көзі – санат/тәуекел факторларын бағалау үшін көрсеткіштері пайдаланылған көздің атауын көрсету.

4 Қауіп-қатерді бағалау

13. Тәуекелді бағалауды тәуекел иелері жүзеге асырады және әлеуетті тәуекелдің Серіктестік мақсаттарына қол жеткізуге және қаржылық нәтижелеріне әсерін талдауға мүмкіндік береді. Ықтимал тәуекелдердің оң немесе теріс әсері жекелей де, Серіктестік бойынша да бағалануы тиіс.

14. Бастапқыда тәуекелді бағалау сапалы негізде жүргізіледі. Ең маңызды тәуекелдер үшін тәуекелді сандық бағалауға ұмтылу қажет. Сандық бағалау мүмкін емес немесе сенімді статистикалық ақпарат жоқ тәуекелдер тек сапалық негізде бағаланады.

15. Тәуекелді сандық бағалау мүлдіктік құн, жоғалған кірістерді, тікелей және/немесе жанама шығындарды/шығындарды есептеу, салыстырмалы талдау, статистикалық үлгілер (тәуекелге ұшыраған құн, тәуекелге ұшыраған ақша ағыны, стресс-тестілеу) және басқа әдістер негізінде жүзеге асырылады.

16. Тәуекелді бағалау екі көрсеткіш бойынша жүзеге асырылады:

Тәуекелді анықтау және бағалау ережелері «ҚТЖ – Жүк тасымалы» жауапкершілігі шектеулі серіктестігі	
2.0 басылымы	50 беттің 7 беті

тәуекелдің туындау ықтималдығы және тәуекел әсерінің мөлшері. Тәуекелдердің өзара салыстырмалылығын қамтамасыз ету және бағалауды жеңілдету үшін 1 және 2-кестелерге сәйкес балдық шкаласы енгізілген.

Кесте 1. Тәуекелдің жиілігі немесе ықтималдығы

Нүкте	Мүмкін ity (%)	Мағынасы	Жиілік немесе ықтималдық
1	0-10%	Өте сирек	10 немесе одан да көп жылда бір рет (немесе пайда болу ықтималдығы 10% дейін)
2	10-20		7 немесе одан да көп жылда бір рет (немесе пайда болу ықтималдығы 20% дейін)
3	20-30	Сирек	5 жылда бір рет (пайда болу ықтималдығы 30% дейін)
4	30-40		4 жылда бір рет (пайда болу ықтималдығы 40% дейін)
5	40-50	Анда-санда	3 жылда бір рет (пайда болу ықтималдығы 50% дейін)
6	50-60		2 жылда бір рет (пайда болу ықтималдығы 60% дейін)
7	60-70	Жиі	Жылына бір рет (пайда болу ықтималдығы 70% дейін)
8	70-80		Алты айда бір рет (пайда болу ықтималдығы 80% дейін)
9	80-90	Өте жиі	Тоқсанына бір рет (болу ықтималдығы 90%-дан астам)
10	90%-дан		Айына бірнеше рет (болу ықтималдығы 90%-дан астам)

17. ҚБ елеулі (сыни) және апатты тәуекелдердің әсерін бағалау 2-кестеге сәйкес болжамды меншікті капиталға және/немесе баланс сомасына қатысты есептеледі.

Кесте 2. Тәуекел әсерінің қаржылық көрсеткіштері

Нүкте	Мағынасы	Тәуекелдің туындауынан болатын ықтимал зиян	Тәуекелдің туындауынан болатын ықтимал залал (теріс SC мәнімен)
1	Шамалы	болжамды МК деңгейінен 0,05%-ға дейін	болжамды қалдықтың 0,05% дейін
2		МК болжамды деңгейінен 0,05%-дан 0,35%-ға дейін	болжамды теңгерімнен 0,05%-дан 0,35%-ға дейін
3	Төмен	МК болжамды деңгейінен 0,35%-дан 0,65%-ға дейін	болжамды теңгерімнен 0,35%-дан 0,65%-ға дейін
4		МК болжамды деңгейінен 0,65%-дан 0,95%-ға дейін	болжамды теңгерімнен 0,65%-дан 0,95%-ға дейін
5	Орташа	МК болжамды деңгейінен 0,95%-дан 1,25%-ға дейін	болжамды теңгерімнен 0,95%-дан 1,25%-ға дейін
6		МК болжамды деңгейінің 1,25%-дан 1,55%-ға дейін	болжамды теңгерімнен 1,25%-дан 1,55%-ға дейін
7	Маңызды	МК болжамды деңгейінің 1,55%-дан 1,85%-ға дейін	болжамды теңгерімнен 1,55%-дан 1,85%-ға дейін
8		МК болжамды деңгейінен 1,85%-дан 2,15%-ға дейін	болжамды теңгерімнен 1,85%-дан 2,15%-ға дейін
9	Апатты	МК болжамды деңгейінен 2,15%-дан 2,45%-ға дейін	болжамды теңгерімнен 2,15%-дан 2,45%-ға дейін

Тәуекелді анықтау және бағалау ережелері «ҚТЖ – Жүк тасымалы» жауапкершілігі шектеулі серіктестігі	
2.0 басылымы	50 беттің 8 беті

10	МК болжам деңгейінен 2,45%-дан	болжамды теңгерімнен 2,45%-дан
----	--------------------------------	--------------------------------

Анықталған тәуекелдің туындау ықтималдығы мен әсерін сандық бағалаудың мысалы осы Қағидаларға 4-қосымшада келтірілген.

18. Анықталған тәуекелдер туралы тарихи деректер болмаған жағдайда, сондай-ақ жаңадан құрылған ұйымның немесе құқық мирасқорының тәуекелін бағалау кезінде тәуекелді бағалау кезінде қолда бар салыстырмалы/ұқсас тарихи деректерді пайдалану қажет.

19. Серіктестіктің бюджеттік жоспарлауын қадағалайтын құрылымдық бөлімше Тәуекелдер департаментінің талабы бойынша болжамды меншікті капиталдың (МК) құнын және келесі жылға болжамды қалдықты қамтамасыз етеді. Болжамдық меншікті капиталдың құнына және/немесе баланс сомасына түзетулер енгізілген кезде Серіктестіктің бюджеттік жоспарлауына жетекшілік ететін құрылымдық бөлімше түзетулер бекітілген күннен бастап 5 жұмыс күні ішінде тәуекелдер департаментіне хабарлайды.

20. Әсерін қаржылық тұрғыдан бағалау қиын тәуекелдер үшін 3-кестеге сәйкес салыстырмалы баллдардағы тәуекел мөлшерін көрсететін сипаттамалар енгізіледі:

Кесте 3. Тәуекел әсерінің қаржылық емес көрсеткіштері

Нүкте	Әсер ету дәрежесі	Тәуекелдің туындауынан болатын ықтимал залал/шығын
1	Шамалы	Тәуекел іске асса, салдары болмайды
2		Тәуекел жүзеге асса, салдары аз болады
3	Төмен	Іске асырылатын тәуекелдің салдары маңызды емес және оны толығымен түзетуге болады.
4		Іске асырылатын тәуекелдің салдары маңызды емес, бірақ оны толығымен түзету мүмкін емес
5	Орташа	Тәуекелдің салдары айтарлықтай және толығымен түзетілуі мүмкін
6		Іске асырылатын тәуекелдің салдары маңызды және белгілі бір дәрежеде түзетілуі мүмкін.
7	Маңызды	Іске асырылатын тәуекелдің салдары өте маңызды, бірақ оны толығымен түзетуге болады
8		Іске асырылатын тәуекелдің салдары өте маңызды, бірақ белгілі бір дәрежеде түзетілуі мүмкін
9	Апатты	Тәуекелді жүзеге асырудың салдары орасан зор, бірақ белгілі бір дәрежеде түзетілуі мүмкін
10		Тәуекелді жүзеге асырудың салдары орасан зор және оны түзету мүмкін емес

21. Анықталған тәуекелдің әсерін сапалы бағалау Серіктестік

Тәуекелді анықтау және бағалау ережелері «ҚТЖ – Жүк тасымалы» жауапкершілігі шектеулі серіктестігі	
2.0 басылымы	50 беттін 9 беті

стратегиясына, нормативтік, құқықтық бақылау талаптарына (комплаенс), бюджетке, қызметтің үздіксіздігіне, персоналдың тұрақсыздығына, қоғамдағы имиджіне және беделіне 5-қосымшаға сәйкес айқындалады. Бірақ, осы Қағидалар тәуекелдермен шектелмейді және талдау және бағалау нәтижелері бойынша тәуекелдер бөлімшемен бірге тәуекел иелерімен толықтырылуы мүмкін.

22. Анықталған тәуекелдің туындау ықтималдығы мен әсерін сапалы бағалаудың мысалы осы Қағидаларға 5-қосымшада келтірілген.

23. Тәуекелдерді сапалы бағалау сарапшылармен бірге жүргізіледі, онда сарапшыларға Серіктестік үшін ең маңызды деп санайтын тәуекелдерді таңдау және оларды балдық шкала бойынша бағалау ұсынылады.

24. Тәуекелдерді бағалау процесі Тәуекелдер тізілімінің келесі бағандарын (тақырыптарын) толтыруды қамтиды:

1) осы Қағидалардың 1-кестесіне сәйкес тәуекел факторы бойынша ықтималдық (%);

2) тәуекел факторы бойынша әсер ету (+/- млн. теңге), сандық бағалау үшін 2-кестеге және сапалық бағалауға 2-кестеге сәйкес;

3) тәуекел факторы бойынша күтілетін шығын/пайда (+/- млн. теңге) – ықтималдық пен әсердің туындысы;

4) ықтималдық пен залалды бағалау үшін түсініктемелер мен негіздемелер;

5) тәуекел категориясы бойынша ықтималдық (%) - әрбір фактордың орташа өлшенген ықтималдығы, мұнда фактордың салмағын анықтау үшін негіз фактор әсерінің қосындысы болып табылады;

6) тәуекел санаты бойынша әсер (+/- млн. теңге) – тәуекел санатындағы тәуекел факторларының әсерлерінің сомасы;

7) тәуекел санаты бойынша күтілетін шығын/пайда (+/- млн. теңге) – тәуекел санаты және әсер ету бойынша ықтималдықтың көбейтіндісі.

25. Тәуекелдер тізілімінің жоғарыда көрсетілген бағандарын толтыру нәтижелері бойынша Тізілімге тән тәуекелдердің жалпы сомасы бағаланады – ықтималдықты өзгерту бойынша іс-әрекеттер (шаралар) болмаған кезде анықталған тәуекелдерді іске асыруға байланысты залалды бағалау. немесе тәуекелдердің әсері.

26. Валюталық және пайыздық тәуекелдер осы Қағидаларға 6 және 7-қосымшаларға сәйкес бағаланады.

5 Тәуекелге басымдық беру

27. Тәуекелдерді бағалау нәтижелері бойынша Серіктестік үшін әрбір тәуекелдің маңыздылығы туындау жиілігі (ықтималдығы) көрсеткіштеріне сәйкес осы Қағидаларға 2-қосымшаға сәйкес Тәуекелдер картасы бойынша тәуекелдерді бөлу арқылы анықталады. тәуекелдің мөлшері (әсері).

Тәуекелді анықтау және бағалау ережелері «ҚТЖ – Жүк тасымалы» жауапкершілігі шектеулі серіктестігі	
2.0 басылымы	50 беттің 10 беті

28. Тәуекел картасы әртүрлі түстермен бөлінген бірнеше аймақтарға бөлінген (1-суретті қараңыз):

ӘКЕР	% СК дейін	Нүкте										
	2.45 бастап	10										
	2.15-2.45	9										
	1,85-2,15	8										
	1,55-1,85	7										
	1,25-1,55	6										
	0,95-1,25	5										
	0,65-0,95	4										
	0,35-0,65	3										
	0,05-0,35	2										
	0-0,05	1										
	Нүкте		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
	%		0-10	10-20	20-30	30-40	40-50	50-60	60-70	70-80	80-90	90 бастап
ЫҚТИМАЛДЫҚ												

Сурет 1. Тәуекелдер картасы

1) *қызыл аймақ* – туындау ықтималдығының жоғары болуына байланысты немесе Серіктестіктің қаржылық тұрақтылығына әсер етуі мүмкін елеулі залалдың ықтималдығына байланысты Серіктестік үшін маңызды тәуекелдер.

2) *қызылт сары аймақ* – туындау ықтималдығы жоғары немесе Серіктестіктің қаржылық тұрақтылығына үлкен әлеуетті әсер ететін тәуекелдер.

3) *сары аймақ* – туындау ықтималдығы орташа немесе Серіктестіктің қаржылық тұрақтылығына орташа ықтимал әсері бар тәуекелдер.

4) *жасыл аймақ* – туындау ықтималдығы төмен және (немесе) Серіктестіктің қаржылық тұрақтылығына айтарлықтай әсер етпейтін тәуекелдер.

29. Тәуекелдерді сәйкестендіру нөмірлері (тәуекел коды) тәуекелдердің ықтималдығы мен әсер ету көрсеткіштеріне сәйкес Тәуекелдер картасына енгізіледі.

30. Тәуекел санаттарының тізбесі және тиісті тәуекел кодтары осы Қағидаларға 3-қосымшада келтірілген.

Тәуекелді анықтау және бағалау ережелері «ҚТЖ – Жүк тасымалы» жауапкершілігі шектеулі серіктестігі	
2.0 басылымы	50 беттің 11 беті

6 Негізгі тәуекел көрсеткіштерін әзірлеу және төзімділік деңгейлері

31. Анықталған тәуекелдерге уақтылы ден қою шеңберінде тәуекел иелері әр тәуекел үшін КРІ және төзімділік деңгейлерін анықтайды.

32. ҚТЖ тәуекелге тәбетті, тәуекелге төзімділікті, Серіктестіктің негізгі тәуекел көрсеткіштерін анықтау Ережелеріне (бұдан әрі - ТА Ережелері және НТК) сәйкес әзірленген.

33. КРР және төзімділік деңгейлерін әзірлеу процесі Тәуекелдер тізілімінің келесі бағандарын (тақырыптарын) толтыруды қамтиды:

- 1) негізгі тәуекел индикаторы (НТК);
- 2) шекті деңгейлер (жасыл, сары, қызғылт сары, қызыл).

34. Серіктестіктің маңызды тәуекелдерін (Тәуекелдер картасының қызғылт сары және қызыл аймақтары) тиімді басқару үшін тәуекел иелері РА және НТК Ережелерінің 2-қосымшасына сәйкес НТК паспортын жасайды.

35. Тәуекел иелері НТК-ны үздіксіз бақылайды.

36. Тәуекел иелері Тәуекелдер департаментіне Серіктестіктің тоқсан сайынғы тәуекелдер есебінің бөлігі ретінде НТК панелі болып табылатын негізгі тәуекел көрсеткіштері бойынша есеп беру нысанын ұсынады.

37. НТК бойынша есеп НТК төлқұжатының «Ағымдағы деңгей» бағанасын (атауын) толтыру арқылы ұсынылады.

7 Тәуекелдерге ден қою бойынша іс-шаралар жоспарын және оның орындалуы туралы есепті қалыптастыру

38. Анықталған тәуекелдерді басқару бөлігі ретінде тәуекел иелері әрбір тәуекел үшін оларды азайту шараларын белгілейді .

39. Тәуекелдерге ден қою іс-шаралар жоспарын құру процесі Тәуекелдер тізілімінің келесі бағандарын (тақырыптарын) толтыруды қамтиды:

- 1) тәуекелдерді төмендету шараларының атауы – алдын алу іс-шараларын жүзеге асыруға бағытталған іс-шаралар;
- 2) іс-шараның құны (+/- млн. теңге) – тәуекелді басқару және шараларды жүзеге асыру үшін қажетті сома;
- 3) әрбір іс-шараның соңғы мерзімі (ай, алты ай, жыл, нақты күн);
- 4) шаралардың тиімділігі (жоғары, орташа, төмен) шаралардың тиімділігін бағалау деңгейіне қарай анықталады және тәуекел факторының қалдық тәуекеліне әсер етеді.

40. Іс-шаралардың тиімділігін бағалау үшін тәуекел факторының ықтималдығы мен әсеріне әсер ететін түзету коэффициенті қолданылады

Тәуекелді анықтау және бағалау ережелері «ҚТЖ – Жүк тасымалы» жауапкершілігі шектеулі серіктестігі	
2.0 басылымы	50 беттің 12 беті

(жоғары – 0,3; орташа – 0,5; төмен – 1).

41. Тәуекелдер тізілімінің жоғарыда көрсетілген бағандарын толтыру нәтижелері бойынша Тізілімдегі қалдық тәуекелдердің жалпы сомасы бағаланады – тәуекелдерге ден қою шараларын іске асыру нәтижесінде келтірілген залалды бағалау.

42. Тәуекелдерге ден қою шараларын іске асыру үшін қажетті қаражат Серіктестік бюджетінің қаржылық мүмкіндіктері шегінде келесі есепті кезеңге арналған Серіктестік бюджетінде ескерілуі тиіс. Әсері сыни деп бағаланатын тәуекелдерге ден қою шараларын іске асыруға қаражат болмаған жағдайда шаралардың тиімділігі «төмен» деп бағаланады.

43. Серіктестіктің маңызды тәуекелдерін (Тәуекелдер картасының қызғылт сары және қызыл аймақтары) тиімді басқару үшін тәуекел иелері осы Қағидаларға 8-қосымшаға сәйкес тәуекелдерге ден қою бойынша Іс-шаралар жоспарын әзірлейді.

44. Тәуекел иелері тәуекелге әрекет ету іс-шараларының орындалуын үздіксіз бақылайды.

45. Тәуекел иелері Серіктестіктің тоқсан сайынғы тәуекел есебінің бөлігі ретінде Тәуекелдер бөліміне Тәуекелдерге ден қою бойынша іс-шаралар жоспарының орындалуы туралы есеп береді.

46. Тәуекелдерге ден қою бойынша іс-шаралар жоспарының орындалуы туралы есеп осы Қағидаларға 8-қосымшаға сәйкес Тәуекелдер тізілімінің «Ағымдағы деңгей» бағанын (атауы) және Тәуекелдерге ден қою жөніндегі іс-шаралар жоспары толтыру арқылы ұсынылады.

8 Іске асырылған және ықтимал тәуекелдердің деректер базасын жүргізу

47. Әлеуетті және іске асырылған тәуекелдерге уақтылы ден қою мақсатында тәуекел иелері Серіктестік тәуекелдері туралы тоқсан сайынғы есеп шеңберінде осы Қағидаларға 9 және 10-қосымшаларға сәйкес тәуекелдер бөліміне әлеуетті және іске асырылған тәуекелдер дерекқорын ұсынады.

48. Іске асырылған тәуекелдердің негізі келтірілген залалды және шаралардың тиімділігін бағалаумен оларға ден қою бойынша қабылданған шараларды көрсете отырып, есепті кезеңде іске асырылған ҚБ тәуекелдерінің тізбесі болып табылады.

49. Әлеуетті тәуекел базасы – бұл есепті кезеңде іске асырылмаған, бірақ ағымдағы жағдайға және ықтимал оқиғалардың жүзеге асуына байланысты оның туындау шарттары бар бірлескен кәсіпкерлік тәуекелдерінің тізбесі.

50. Тәуекелдер бөлімі бірлескен кәсіпорын туралы ақпарат негізінде дерекқорларды басқарады және сыртқы көздерден алынған деректерді де қамтуы мүмкін.

Тәуекелді анықтау және бағалау ережелері «ҚТЖ – Жүк тасымалы» жауапкершілігі шектеулі серіктестігі	
2.0 басылымы	50 беттің 13 беті

51. Тәуекелдер бөлімі ұсынылған деректердің сенімділігіне әсер етуі мүмкін бар тәуекелдер мен шығындар туралы қосымша ақпаратты сұратуға құқылы.

52. Деректер базалары Серіктестіктің Корпоративтік порталында орналастырылған.

9 Жауапкершілік

53. Тәуекел иелері мен ҚБ тәуекелдерді уақтылы анықтауға, бағалауға, НТК әзірлеуге, төзімділік деңгейлеріне, анықталған тәуекелдерді басқару шараларына, олардың уақтылы орындалуына, мониторингіне және Тәуекелдер департаментіне ақпараттың берілуіне жауапты.

54. Іс-шаралар жоспарының, Стратегияның, Даму жоспарының және бюджеттің орындалуы туралы есептерді қоспағанда, Серіктестік Басқармасының қарауына көтеріліп отырған мәселе ұсынған кезде бірлескен кәсіпорын Серіктестіктің тәуекелдер бөлімінің қорытындысын ұсынуға міндетті. Мазмұнына және қорытынды жасау тәртібіне қойылатын ең аз талаптар осы Қағидаларға 11 және 12-қосымшаларда (бау байлау әдісі) келтірілген.

55. Тәуекелдер басқармасының басшысы Серіктестік тәуекелдерін анықтау және бағалау процесін ұйымдастыруға, сондай-ақ Серіктестіктегі тәуекелдерді анықтау және бағалау әдістерін жетілдіруге дербес жауапты.

10 Қорытынды ережелер

56. Осы Қағидалармен реттелмеген мәселелер Тәуекелдерді басқару және ішкі бақылау саясатымен, Корпоративтік басқару кодексімен және Қоғам мен Серіктестіктің басқа да нормативтік құжаттарымен реттеледі. Қазақстан Республикасының заңнамасына немесе нормативтік құқықтық актілеріне өзгерістер енгізілген және осы Қағидалардың жекелеген баптары олармен қайшы келген жағдайда бұл баптар күшін жояды.

57. Осы Ережеге өзгерістер мен толықтырулар Серіктестік Басқармасының шешімімен бекітіледі.

Тәуекелді анықтау және бағалау ережелері
«ҚТЖ – Жүк тасымалы» жауапкершілігі шектеулі серіктестігі

2.0 басылымы

50 беттің 14 беті

«ҚТЖ – Жүк тасымалы» ЖШС Директорлар кеңесінің шешімімен бекітілген «ҚТЖ – Жүк тасымалы» жауапкершілігі шектеулі серіктестігін анықтау және тәуекелді бағалау қағидаларына 1-қосымша 2023 жылғы «__» _____ бастап Хаттама № _____

Тәуекелдер тізілімі

МАҚСАТТАРДЫ ҚОЮ			ТӘУЕКЕЛДІ АНЫҚТАУ																	
КРІ			ТӘУЕКЕЛ САНАТЫ	тәуекел коды	ТӘУЕКЕЛ ИЕСІ	БАҚЫЛАЙТЫН ҚБ	1 ДЕҢГЕЙЛІ ФАКТОР	КРІ		2 ДЕҢГЕЙЛІ ФАКТОР	3 ДЕҢГЕЙЛІ ФАКТОР	4 ДЕҢГЕЙЛІ ФАКТОР	ДЕРЕКТЕР КӨЗІ	SWOT	ТӘУЕКЕЛДІҢ НЕГІЗГІ КӨРСЕТКІШІ (KRI)					
МАҚСАТ	ҚОҢЫРАУ	ШОЛ						ЖОСПАР/МАҚСАТ	ФАҚТ	@Тәуекел										

Жалғасы келесі бетте

Тәуекелді анықтау және бағалау ережелері
«ҚТЖ – Жүк тасымалы» жауапкершілігі шектеулі серіктестігі

2.0 басылымы

50 беттің 16 беті

<p>Фактордың ықтималдығы пайызбен көрсетіледі.</p> <p>Тәуекелдің әсері миллион теңгемен «минус» белгісімен, тәуекелдің оң әсері болған жағдайда «плюс» белгісімен жазылады (SWOT - те). техникалық-экономикалық талдау)</p> <p>Күтілетін шығындар = Ықтималдық* Әсер</p>	<p>Түсініктемелер ықтималдық пен әсерді есептеу әдісін жоғалтпауға көмектеседі.</p>	<p>Тәуекел санатының ықтималдығы санатта бір фактор болған жағдайда , ЫҚТИМАЛДЫҚ (фактор) бағанына тең болуы мүмкін. Бірнеше факторлар болған кезде санат үшін орташа өлшенген ықтималдық пайдаланылады.</p> <p>Әсер факторлар әсерлерінің қосындысына тең</p> <p>Күтілетін шығындар = Ықтималдық* Әсер</p>	<p>«Мониторинг», «жоспар дайындау», «талдау» сөздерінен басталатын әрекеттерді, сондай-ақ іс-шараларға жауапты құрылымдық бөлімшенің функционалдық жауапкершілігі болып табылатын іс-шараларды жазбау керек.</p>	<p>Тиімділік «Жоғары», «Орташа» немесе «Төмен» ретінде таңдалуы керек.</p>	<p>Оқиганың тиімділігі бағанын толтырғаннан кейін берілген формула бойынша есептеледі</p>
--	---	--	--	--	---

Тәуекелді анықтау және бағалау ережелері
«ҚТЖ – Жүк тасымалы» жауапкершілігі шектеулі серіктестігі

2.0 басылымы

50 беттің 17 беті

«ҚТЖ – Жүк тасымалы» ЖШС
Директорлар кеңесінің шешімімен
бекітілген «ҚТЖ – Жүк тасымалы»
жауапкершілігі шектеулі серіктестігін
анықтау және тәуекелді бағалау
қағидаларына 2 - қосымша
2023 жылғы «_» _____ бастап
Хаттама № _____

Тәуекел картасы

ӘКЕР	% СК дейін	Нүкте												
	2.45 бастап	10												
	2.15-2.45	9												
	1,85-2,15	8												
	1,55-1,85	7												
	1,25-1,55	6												
	0,95-1,25	5												
	0,65-0,95	4												
	0,35-0,65	3												
	0,05-0,35	2												
0-0,05	1													
	Нүкте		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10		
	%		0-10	10-20	20-30	30-40	40-50	50-60	60-70	70-80	80-90	90 бастап		
ЫҚТИМАЛДЫҚ														

Тәуекелді анықтау және бағалау ережелері
«ҚТЖ – Жүк тасымалы» жауапкершілігі шектеулі серіктестігі

2.0 басылымы

50 беттің 18 беті

«ҚТЖ – Жүк тасымалы» ЖШС
Директорлар кеңесінің шешімімен
бекітілген «ҚТЖ – Жүк тасымалы»
жауапкершілігі шектеулі
серіктестігін анықтау және тәуекелді
бағалау қағидаларына 3 - қосымша
2023 жылғы «__» _____ бастап
Хаттама № _____

Тәуекел категориялары

Тәуекел санатының коды	Тәуекел санатының атауы
MR	МАКРО ТӘУЕКЕЛ
STTR	СТРАТЕГИЯЛЫҚ ТӘУЕКЕЛ
STR	ЕЛ ТӘУЕКЕЛІ
FX	ВАЛЮТАЛЫҚ ТӘУЕКЕЛ
CTR	ЖҮК АЙНАЛЫМЫНЫҢ ТӘУЕКЕЛІ
CGR	КОРПОРАТИВТІК БАСҚАРУ ТӘУЕКЕЛІ
RTR	ТАРИФТІК ТӘУЕКЕЛ
OR	ОПЕРАЦИЯЛЫҚ ТӘУЕКЕЛІ
TR	САЛЫҚ ТӘУЕКЕЛІ
PIR	ЖОБА ЖӘНЕ ИНВЕСТИЦИЯЛЫҚ ТӘУЕКЕЛДЕР
CCR	КЕЛІСІМ ЖӘНЕ КЕЛІСІМ ТӘУЕКЕЛДЕРІ
ICR	АТ ЖӘНЕ КИБЕРЛІК ТӘУЕКЕЛ
LR	ӨТІМДІЛІК ТӘУЕКЕЛІ
ER	ЭПИДЕМИОЛОГИЯЛЫҚ ҚАУІП
CR	ҚАРЖЫЛАНУ ТӘУЕКЕЛІ
IR	ИНФРАҚҰРЫЛЫМ ТӘУЕКЕЛІ
HTR	ЖОЛ ҚАУІПСІЗДІГІ ЖӘНЕ ЕҢБЕК ДЕНСАУЛЫҒЫНЫҢ ТӘУЕКЕЛІ
ESG	ЭКОЛОГИЯЛЫҚ ЖӘНЕ КЛИМАТТЫҚ ТӘУЕКЕЛДЕР
HR	HR ТӘУЕКЕЛ
IRR	ПАЙЫЗДЫҚ ТӘУЕКЕЛ
JR	ЗАҢДЫҚ ТӘУЕКЕЛ
CRR	СӘЙКЕСТІК ТӘУЕКЕЛ
RP	РЕПУТАТТЫҚ ТӘУЕКЕЛ
SR	САНКЦИЯЛАР МЕН ШЕКТЕУЛЕР ТӘУЕКЕЛДЕРІ

Тәуекел кодын беру санат кодына сәйкес жүзеге асырылады, мысалы, республикаішілік жүк айналымы көлемінің тәуекелі « CTR -1 » коды болуы мүмкін және жүк айналымы тәуекелі санатында (CTR) орналасуы мүмкін.

Тәуекелді анықтау және бағалау ережелері «ҚТЖ – Жүк тасымалы» жауапкершілігі шектеулі серіктестігі	
2.0 басылымы	50 беттің 19 беті

«ҚТЖ – Жүк тасымалы» ЖШС
Директорлар кеңесінің шешімімен
бекітілген «ҚТЖ – Жүк тасымалы»
жауапкершілігі шектеулі
серіктестігін анықтау және тәуекелді
бағалау қағидаларына 4 - қосымша
«__» _____ 2023 ж. No
_____ Хаттама

Анықталған тәуекелдің ықтималдығы мен әсерін есептеу

Жылжымалы құрамның рельстен шығып кету қаупінің мысалын пайдалана отырып, төменде келтірілген соңғы бес жылдағы гипотетикалық деректерге сәйкес тәуекелдің пайда болу ықтималдығы мен әсері есептелді.

1. Тәуекелді жүзеге асыру ықтималдығын есептеу

Аты	2018	2019	2020	2021	2022	2023 жоспар
Жылжымалы құрамның рельстен шығу саны	5	8	13	21	33	-
Материалдық шығынның жалпы сомасы (млн. теңге)	1 25	196	338	569,1	933, 9	-

Тәуекелдің туындауының орташа жиілігі немесе ықтималдығы:

$$PR_t = \left[\frac{[N_{t-1} + N_{t-2} + N_{t-3} + N_{t-4} + N_{t-5}]}{T} \right] * \beta + / - QM_t (0\text{-ден } 10\% \text{-ға дейін})$$

Қайда, PR_t – анықталған тәуекелді жүзеге асыру ықтималдығы;

$N_{t-1, t-2, t-n}$ – t-1 кезеңінде іске асырылған бизнес-процестердің (көрсетілетін қызметтер) шеңберінде жүзеге асырылған тәуекелдер саны, яғни. өткен жылы; t-2, яғни. Екі жыл бұрын; t- n сәйкесінше;

T – уақыт аралығы;

β - жылдық өсу/азаю коэффициенті;

+/- QM_t – сапалық талдау көрсеткішін ескере отырып, әлеуетті тәуекелді іске асыру ықтималдығы (%).

Сапалық талдау (QM) көрсеткішін тәуекел иесі Тәуекелдер бөлімімен бірге анықтайды. Негізі мыналарды анықтау арқылы сыртқы және ішкі өзгерістерді талдауды ескере отырып, тәуекелдерді басқару шараларын іске асыру тиімділігін талдау болып табылады:

- тәуекелдің ықтималдығын азайту/жоғарлату мүмкіндігі;
- тәуекел ықтималдығын ішінара азайту/жоғарлату мүмкіндігі (шаралар мен талдауды нақтылау қажеттілігі);
- тәуекелдің ықтималдығын азайту/жоғарлату мүмкіндігінің болмауы (жаңа сәйкес шаралар мен талдауларды әзірлеу қажеттілігі).

Тәуекелді анықтау және бағалау ережелері «ҚТЖ – Жүк тасымалы» жауапкершілігі шектеулі серіктестігі	
2.0 басылымы	50 беттің 20 беті

Бұл ретте анықталған тәуекелдің туындау ықтималдығы түзетіледі және оны 10%-дан артық төмендетуге болмайды.

Тәуекелді іске асыру ықтималдығын есептеу тәуекел иесінің (ҚБ немесе тұтастай Серіктестік) соңғы 5 жылдағы қызметі негізінде есептеледі:

$$PR_t = \frac{[5 + 8 + 13 + 21 + 33]}{5} = 16$$

болжамды деректер бойынша жылжымалы құрамның рельстен шығып кету қаупінің ықтималдығы жылына 16 рельстен шығуға тең немесе айына 1,33, яғни айына бір реттен көп. Сондықтан тәуекелді жүзеге асыру **ықтималдығы**, Ереженің 1-кестесіне сәйкес, өте жиі **90%-дан асады және 10 баллды құрайды**.

Ықтималдылықты есептеу шеңберінде жыл сайынғы рельстен шығу санының өзгеруі (өсу/азаю) β (бит) жыл сайынғы өсу/азаю үшін түзету коэффициентін есептеу үшін талданады:

$$\beta = \frac{\left[\frac{N_{t-4}}{N_{t-5}} + \frac{N_{t-3}}{N_{t-4}} + \frac{N_{t-2}}{N_{t-3}} + \frac{N_{t-1}}{N_{t-2}} \right]}{4} = \frac{\left[\frac{8}{5} + \frac{13}{8} + \frac{21}{13} + \frac{33}{21} \right]}{4} = 1,6$$

Жылжымалы құрамның рельстен шығып кету санының жыл сайынғы өсуіне байланысты тәуекелді іске асыру ықтималдығы артады:

$$PR_t = 16 * 1,6 = 25,6$$

Демек, жыл сайынғы өсу/азайту түзету коэффициентін ескере отырып, жоспарланған 2023 жылы жиындардың болжамды саны 25,6 немесе 26 жиынға тең, яғни. өте жиі, 90% жоғары және балл 10 (*Ережелердің 1-кестесі*).

Бұл ретте жолдың жоғарғы құрылымының тозуын азайту бойынша қабылданған шараларды, ағымдағы жағдайды және сыртқы және ішкі өзгерістерді талдауды ескере отырып, тәуекелдің туындау ықтималдығы түзетіледі $(QM)_t$.

Жоғарғы жол құрылымын жоспарлы жөндеу және тозуды 2023 жылдың басында 68%-дан 64%-ға дейін төмендету жағдайында тәуекелдің туындау ықтималдығы төмендеуі мүмкін. Осылайша, жолдың үстіңгі құрылысын жөндеуді қаржыландырудың жеткіліксіздігі және жыл сайынғы тозу тұрақты немесе тіпті ұлғайған жағдайда, тәуекелдің іске асу ықтималдығы сәйкесінше артуы мүмкін.

Осылайша, Тәуекелдер тізілімінің «тәуекел факторы бойынша ықтималдық» бағаны (атауы) 90%-дан астам толтырылады, яғни. 90-99%-ға дейін, сапалық талдау $(QM)_t$.

2. Тәуекелдің әсерін есептеу

Жылжымалы құрамның рельстен шығып кету қаупін іске асыру кезінде жоспарланған 2023 жылға күтілетін залалдың мөлшері жылжымалы құрамның

Тәуекелді анықтау және бағалау ережелері «ҚТЖ – Жүк тасымалы» жауапкершілігі шектеулі серіктестігі	
2.0 басылымы	50 беттің 21 беті

нақты рельстен шығуына (тәуекел иесінің соңғы 5 жылдағы қызметі) байланысты залалдың болжамды сомалары негізінде есептеледі.

Бір жиынтықтан келтірілген материалдық шығынның жыл бойынша орташа мөлшері:

Атауы	2018	2019	2020	2021	2022	2023 жоспар
Жылжымалы құрамның рельстен шығу саны	5	8	13	21	33	-
материалдық шығынның жалпы сомасы (мың теңге)	1 25	196	338	569,1	933,9	-
Бір жазатайым оқиғадан келтірілген материалдық шығынның орташа мөлшері (мың теңге)	25	24,5	26	27,1	28,3	-

Осылайша, қызметтің соңғы 5 жылындағы бір апаттан келтірілген материалдық шығынның орташа мөлшері анықталады:

$$\bar{L}_t = \left[\frac{\left[\frac{L_{t-5}}{N_{t-5}} + \frac{L_{t-4}}{N_{t-4}} + \frac{L_{t-3}}{N_{t-3}} + \frac{L_{t-2}}{N_{t-2}} + \frac{L_{t-1}}{N_{t-1}} \right]}{T} \right] * \gamma$$

Қайда, \bar{L}_t - бір соқтығыстың орташа материалдық шығыны ;

$L_{t-1,t-2,t-n}$ - t-1 кезеңіндегі залалдың жалпы сомасы, яғни. өткен жылы; t-2, яғни екі жыл бұрын, t- n сәйкесінше;

$N_{t-1,t-2,t-n}$ - t-1 кезеңіндегі жылжымалы құрамның рельстен шығу саны , яғни. өткен жылы; t-2, яғни екі жыл бұрын; t- n сәйкесінше;

T – уақыт аралығы;

γ - материалдық зиян мөлшерінің жыл сайынғы өсу/азаю коэффициенті;

Бір соқтығыс кезіндегі материалдық шығынның орташа мөлшері:

$$\bar{L}_t = \frac{\left[\frac{125}{5} + \frac{196}{8} + \frac{338}{13} + \frac{569,1}{21} + \frac{933,9}{33} \right]}{5} = 26,18$$

болжамды деректер бойынша бір жиыннан келген материалдық шығынның орташа жылдық мөлшері 26,18 миллион теңгені құрайды.

Жылжымалы құрамның рельстен шығып кету санының жыл сайынғы ұлғаюы/азаюының түзету коэффициентін ескере отырып келтірілген залал мөлшері β (бит):

$$L_t = 26 * 26,18 = 680,68.$$

Зиянды есептеу шеңберінде γ (гамма) сомасының жыл сайынғы өсу/азаюын түзету коэффициентін есептеу үшін бір соқтығысу кезіндегі

Тәуекелді анықтау және бағалау ережелері «ҚТЖ – Жүк тасымалы» жауапкершілігі шектеулі серіктестігі	
2.0 басылымы	50 беттің 22 беті

материалдық залалдың орташа мөлшерінің жылдан жылға өзгеруі (өсу/азаю) талданады :

$$\gamma = \frac{\left[\frac{L_{t-4}}{L_{t-5}} + \frac{L_{t-3}}{L_{t-4}} + \frac{L_{t-2}}{L_{t-3}} + \frac{L_{t-1}}{NL_{t-2}} \right]}{4} = \frac{\left[\frac{24,5}{25} + \frac{26}{24,5} + \frac{27,1}{26} + \frac{28,3}{27,1} \right]}{4} = 1,03$$

Бір жиыннан келген материалдық шығынның орташа мөлшерінің жыл сайын ұлғаюына байланысты бір жиыннан келген материалдық шығынның орташа мөлшері т.а. жыл сайынғы өсу/азаю γ (гамма) үшін түзету коэффициентін ескере отырып күтілетін шығындар :

$$\bar{L}_t = 26,18 * 1,03 = 26,965$$

1,6 (β) немесе 26 рельстен шығу санының жыл сайынғы өсу/азайту коэффициентін және түзету коэффициентін ескере отырып, бір рельстен шығудан келтірілген материалдық залалдың орташа сомасын ескере отырып, жоспарланған 2023 жылға залалдың болжамды мөлшері. жылдық 1,03 (γ) немесе 26,965 млн. теңгеге өсу/азаюдан :

$$L_t = 26 * 26,965 = 701,1$$

Жылжымалы құрамның рельстен шығып кету қаупі іске асырылған жағдайда 2023 жылға жоспарланған әсердің мөлшері:

$$SR_t = \frac{L(SR)_t}{P(PR)_t} + /-QM_t$$

Қайда, SR_t – анықталған тәуекел әсерінің сомасы;
 $+/-QM_t$ – сапалы талдау көрсеткішін ескере отырып, әлеуетті тәуекел әсерінің өзгеру ықтималдығы (млн. теңге).

Сапалық талдау көрсеткішін (QM) тәуекел иелері жүзеге асыратын әлеуетті тәуекелдерді іске асырудың әсерін барынша азайту жөніндегі іс-шараларды іске асыру тиімділігін талдау негізінде тәуекелдер бөлімшесімен бірлесіп тәуекел иелері анықтайды (ҚБ немесе тұтастай Серіктестік), сондай-ақ мыналарды анықтау арқылы стратегиялық және іскерлік мақсаттарға қол жеткізуге айтарлықтай әсер етуі мүмкін сыртқы және ішкі өзгерістерді талдауды ескере отырып:

- тәуекелдің әсерін азайту/жоғарлату мүмкіндігі;
- тәуекелдің әсерін ішінара азайту/жоғарлату мүмкіндігі (шаралар мен талдауды нақтылау қажеттілігі);
- тәуекелдің әсерін төмендету/жоғарылау қабілетінің болмауы (жаңа сәйкес шаралар мен талдауларды әзірлеу қажеттілігі).

Жылжымалы құрамның рельстен шығып кету қаупі іске асырылған жағдайда 2023 жылға жоспарланған әсердің мөлшері:

$$SR_t = \frac{701,1}{90\%} = 779$$

Тәуекелді анықтау және бағалау ережелері «ҚТЖ – Жүк тасымалы» жауапкершілігі шектеулі серіктестігі	
2.0 басылымы	50 беттің 23 беті

Осылайша, Тәуекелдер тізілімінің «тәуекел факторы бойынша әсер ету» 779 бағаны (атауы) толтырылады. Бұл ретте соманы сапалы талдау көрсеткішін $(QM)_t$.

Жоғарыда айтылғандардың негізінде жоспарланған 2023 жылы көлік құралының рельстен шығып кету қаупін жүзеге асыру ықтималдығы 90%-дан астам (10 балл) және әсер ету көлемі 779 млн теңгені құрады. Жоғарыда көрсетілген деректерге сәйкес алынған деректер Тәуекелдер тізілімінде де тіркелуі және тәуекел Тәуекелдер картасының тиісті ұяшығында орналасуы қажет.

Тәуекелді анықтау және бағалау ережелері
«ҚТЖ – Жүк тасымалы» жауапкершілігі шектеулі серіктестігі

2.0 басылымы

50 беттің 24 беті

«ҚТЖ – Жүк тасымалы» ЖШС Директорлар кеңесінің шешімімен бекітілген « ҚТЖ – Жүк тасымалы » жауапкершілігі шектеулі серіктестігін анықтау және тәуекелді бағалау қағидаларына 5-қосымша,
2023 жылғы «__» _____ бастап
Хаттама № _____

Анықталған тәуекелдің әсерін сапалы бағалау

Нүкте	Мағынасы	Жалпы сипаттамасы	Стратегияға сәйкестік	Сәйкестік	Операциялық әрекеттер	Кадрлық аспект	Өнеркәсіптік қауіпсіздік	Қоғамдық имидж және бедел
1	Кәмелетке толмаған	Тәуекел іске асса, салдары болмайды	Жоспарланған сандық көрсеткіштерге әсер етпей, Стратегияны іске асыру бойынша қандай да бір салдарлардың болмауы	Нормативтік, құқықтық және (немесе) бақылау талаптарының бұзылуы жоқ	1 жұмыс күнінен аз кешіктіру	Негізгі басшылар мен қызметкерлерді жоғалтпай, 1%-ға дейін ең аз кадрлар айналымы	Жарақаттар жоқ	Қысқа мерзімді сипаттағы локализацияланған әсер, беделге әсер етпейді
2		Тәуекел жүзеге асса, салдары аз болады	Жоспарланған сандық көрсеткіштерге 0-ден 3%-ға дейінгі әсермен Стратегияны іске асырудың салдары шамалы.	Нормативтік, құқықтық және/немесе бақылау талаптарын шамалы бұзу, бұзушылықтарды жою туралы хабарлама, айыппұлдардың және/немесе өсімпұлдардың болмауы	2-3 жұмыс күні кешіктіру	Негізгі басшылар мен қызметкерлерді жоғалтпай, 1-ден 3%-ға дейін төмен кадрлардың тұрақсыздығы	Жеңіл жарақат, дәрігерге қаралудың қажеті жоқ	Қысқа мерзімді сипаттағы жергілікті әсер, мүдделі тараптардың қолдауына ең аз әсер ету
3	Төмен	Іске асырылатын	Жоспарланған сандық	Нормативтік, құқықтық	3-5 жұмыс күні кешіктіру	Кадрлардың тұрақсыздығы 3-	Жеңіл жарақат, медициналық	Бұқаралық ақпарат

Тәуекелді анықтау және бағалау ережелері
«ҚТЖ – Жүк тасымалы» жауапкершілігі шектеулі серіктестігі

2.0 басылымы

50 беттің 25 беті

		тәуекелдің салдары маңызды емес және оны толығымен түзетуге болады.	көрсеткіштерге 3-тен 5%-ға дейінгі әсермен Стратегияны іске асыруға аз әсер ету	және/немесе бақылау талаптарын шамалы бұзу, айыппұл салу ықтималдығы		тен 5%-ға дейін, соның ішінде. негізгі қызметкерлерді жоғалтумен, негізгі басшыларды жоғалтусыз	көмек қажет	құралдарының хабарлары, беделге әсер етпеуі, мүдделі тараптардың қолдауының аздап төмендеуі
4		Іске асырылатын тәуекелдің салдары маңызды емес, бірақ оны толығымен түзету мүмкін емес	Жоспарланған сандық көрсеткіштерге 5-тен 7%-ға дейінгі әсермен Стратегияны іске асыруға аз әсер ету	Нормативтік, құқықтық және/немесе бақылау талаптарын шамалы бұзу, айыппұл 100 АЕК-ке дейін	5-7 жұмыс күні кешіктіру	Кадрлардың тұрақсыздығы 5-тен 7%-ға дейін, соның ішінде. негізгі қызметкерлерді жоғалтумен, негізгі басшыларды жоғалтусыз	Жеңіл жарақат, дәрігерге қаралу, госпитализация қажет емес	Бұқаралық ақпарат құралдарының хабарлары, беделге әсер етпеуі, мүдделі тараптардың қолдауының аздап төмендеуі
5		Тәуекелдің салдары айтарлықтай және толығымен түзетілуі мүмкін	Жоспарланған сандық көрсеткіштерге 7-ден 10%-ға дейінгі әсермен Стратегияны іске асыруға орташа әсер ету	Нормативтік, құқықтық және/немесе бақылау талаптарын орташа бұзу, айыппұл 250 АЕК-ке дейін	7-10 жұмыс күні кешіктіру	Кадрлардың тұрақсыздығы 7-ден 10%-ға дейін, соның ішінде. негізгі басшылар мен қызметкерлердің жоғалуымен	Жарақатының орташа дәрежесі, госпитализация 7 күнге дейін	БАҚ-та мерзімді ақпарат жариялану, беделге аз әсер ету, мүдделі тараптардың қолдауының төмендеуі
6	Орташа	Іске асырылатын тәуекелдің салдары маңызды және белгілі бір дәрежеде түзетілуі мүмкін.	Жоспарланған сандық көрсеткіштерге 10-нан 15%-ға дейінгі әсермен Стратегияны іске асыруға орташа әсер ету	Нормативтік, құқықтық және/немесе бақылау талаптарын орташа бұзу, айыппұл 500 АЕК-ке дейін	2 аптаға дейін кешіктіру	Кадрлардың тұрақсыздығы 10-нан 15%-ға дейін, соның ішінде. Серіктестіктің жұмыс беруші ретінде беделсіз, негізгі басшылар мен қызметкерлердің жоғалуымен	Жарақатының орташа дәрежесі, госпитализация 2 аптаға дейін	БАҚ-та мерзімді ақпарат жариялану, беделге аз әсер ету, мүдделі тараптардың қолдауының төмендеуі

Тәуекелді анықтау және бағалау ережелері
«ҚТЖ – Жүк тасымалы» жауапкершілігі шектеулі серіктестігі

2.0 басылымы

50 беттің 26 беті

7		Іске асырылатын тәуекелдің салдары өте маңызды, бірақ оны толығымен түзетуге болады	Жоспарланған сандық көрсеткіштерге 15-тен 20%-ға дейінгі әсермен Стратегияны іске асыруға елеулі әсер ету	Нормативтік, құқықтық және/немесе бақылау талаптарын өрескел бұзу, 1500 АЕК мөлшерінде айыппұл салу.	2-3 апталық кешігу	Кадрлардың тұрақсыздығы 15-тен 20%-ға дейін, соның ішінде. Серіктестіктің беделсіз жұмыс беруші, негізгі басшылар мен қызметкерлердің жоғалуымен. Басшылық қалаулы жұмыс беруші ретінде қабылданбайды.	Ауыр жарақат, бір айға дейін госпитализация	БАҚ-та тұрақты жариялануы, беделге теріс әсер етуі, мүдделі тараптардың қолдауының айтарлықтай төмендеуі
8	Маңызды	Іске асырылатын тәуекелдің салдары өте маңызды, бірақ белгілі бір дәрежеде түзетілуі мүмкін	Жоспарланған сандық көрсеткіштерге 20-дан 25%-ға дейін әсер етумен Стратегияны іске асыруға елеулі әсер ету	Нормативтік, құқықтық және/немесе бақылау талаптарын өрескел бұзу, айыппұл 3000 АЕК-ке дейін	3-4 апталық кешігу	Кадрлардың тұрақсыздығы 20-дан 25%-ға дейін, соның ішінде. Серіктестіктің беделсіз жұмыс беруші, басшылар мен қызметкерлердің жоғалуымен. Басшылық қалаулы жұмыс беруші ретінде қабылданбайды. Жұмысшылардың жалпы моральдық рухының проблемалары	Ауыр жарақат, бір айдан астам госпитализация	БАҚ-та тұрақты жариялануы, беделге теріс әсер етуі, мүдделі тараптардың қолдауының айтарлықтай төмендеуі
9	Апатты	Тәуекелді жүзеге асырудың салдары орасан зор, бірақ	Жоспарланған сандық көрсеткіштерге 25-тен 30%-ға	Нормативтік, құқықтық және/немесе бақылау талаптарын елеулі түрде бұзу, айыппұл	1 айға дейін кешіктіру	Кадрлардың тұрақсыздығы 25-тен 30%-ға дейін, соның ішінде. Серіктестіктің	1 өлім	Халықаралық БАҚ-та кең тараған жағымсыз ақпарат, беделге

Тәуекелді анықтау және бағалау ережелері
«ҚТЖ – Жүк тасымалы» жауапкершілігі шектеулі серіктестігі

2.0 басылымы

50 беттің 27 беті

		белгілі бір дәрежеде түзетілуі мүмкін	дейінгі әсермен Стратегияны іске асыруға өте елеулі әсер ету	3000 АЕК-тен астам		жұмыс беруші ретінде теріс беделі бар негізгі басшылар мен қызметкерлердің жоғалуымен. Басшылық қалаулы жұмыс беруші ретінде қабылданбайды.. Жұмысшылардың жалпы моральдық рухының проблемалары		қатты кері әсер ету, мүдделі тараптардың қолдауының болмауы
10		Тәуекелді жүзеге асырудың салдары орасан зор және оны түзету мүмкін емес	Жоспарланған сандық көрсеткіштерге 30 % және одан да көп әсер ететін Стратегияны іске асыруға сыни әсер ету	Нормативтік, құқықтық және (немесе) бақылау талаптарын елеулі түрде бұзу, ірі көлемдегі айыппұлдар, Серіктестікке қойылған барлық талаптардың жалпы сомасының сот шешімдерімен соманың 50%-дан астамын өндіріп алу.	1 айдан астам кешіктіру	30% немесе одан да көп персонал айналымы, соның ішінде. Серіктестіктің беделсіз жұмыс беруші, негізгі басшылар мен қызметкерлердің жоғалуы. Басшылық қалаусыз жұмыс беруші ретінде қабылданады. Жұмысшылардың жалпы моральдық рухының проблемалары	1-ден астам өлім	Халықаралық бұқаралық ақпарат құралдарында тұрақты репортаж, беделге қатты кері әсер ету, мүдделі тараптардың қолдауының болмауы

*Сапалық бағалау төменде көрсетілген салалармен шектелмейді және талдау мен бағалау нәтижелері бойынша тәуекелдер департаментімен бірге тәуекел иелерімен толықтырылуы мүмкін.

Тәуекелді анықтау және бағалау ережелері «ҚТЖ – Жүк тасымалы» жауапкершілігі шектеулі серіктестігі	
2.0 басылымы	50 беттің 28 беті

Мысалы:

«Х» БК-да кадрлардың ауысуы тәуекелінің мысалын пайдалана отырып, төменде келтірілген соңғы бес жылдағы болжамды деректерге сәйкес ықтималдық пен олардың әсері бағаланады.

1. Тәуекелді жүзеге асыру ықтималдығын есептеу

Аты	2018	2019	2020	2021	2022	2023 жоспар
Кезең ішінде жұмыстан кеткен қызметкерлер саны	5	7	8	12	15	-
Соның ішінде:						
Негізгі басшылар	-	1	2	3	4	
Кілт жұмысшылар	2	3	3	5	7	
Сол кезеңдегі қызметкерлердің орташа саны	42	45	43	44	51	50*

Тәуекелдің туындауының орташа жиілігі немесе ықтималдығы:

$$PR_t = \left[\frac{[N_{t-1} + N_{t-2} + N_{t-3} + N_{t-4} + N_{t-5}]}{T} \right] * \beta + /-QM_t (0\text{-ден } 10\%\text{-ға дейін})$$

Қайда, PR_t – анықталған тәуекелді жүзеге асыру ықтималдығы;

$N_{t-1, t-2, t-n}$ – t-1 кезеңінде жұмыстан шыққан қызметкерлердің саны, яғни. өткен жылы; t-2, яғни екі жыл бұрын; t- n сәйкесінше;

T – уақыт аралығы;

β - жылдық өсу/азаю коэффициенті;

+/- QM_t – сапалық талдау көрсеткішін ескере отырып, әлеуетті тәуекелді іске асыру ықтималдығы (%).

Сапалық талдау (QM) көрсеткішін тәуекел иесі Тәуекелдер бөлімімен бірге анықтайды. Негізі мыналарды анықтау арқылы сыртқы және ішкі өзгерістерді талдауды ескере отырып, тәуекелдерді басқару шараларын іске асыру тиімділігін талдау болып табылады:

- тәуекелдің ықтималдығын азайту/жоғарлату мүмкіндігі;
- тәуекел ықтималдығын ішінара азайту/жоғарлату мүмкіндігі (шаралар мен талдауды нақтылау қажеттілігі);
- тәуекелдің ықтималдығын азайту/жоғарлату мүмкіндігінің болмауы (жаңа сәйкес шаралар мен талдауларды әзірлеу қажеттілігі).

Бұл ретте анықталған тәуекелдің туындау ықтималдығы түзетіледі және оны 10%-дан артық төмендетуге болмайды.

Тәуекелді іске асыру ықтималдығын есептеу тәуекел иесінің (БК немесе тұтастай Серіктестік) соңғы 5 жылдағы қызметі негізінде есептеледі:

Тәуекелді анықтау және бағалау ережелері «ҚТЖ – Жүк тасымалы» жауапкершілігі шектеулі серіктестігі	
2.0 басылымы	50 беттің 29 беті

$$PR_t = \frac{[5 + 7 + 8 + 12 + 15]}{5} = 9,4$$

Сонымен, болжамды деректерге сәйкес, жоспарланған 2023 жылы жұмыстан кетуі мүмкін қызметкерлердің ықтимал саны 9,4 қызметкерді немесе 2023 жылға жоспарланған қызметкерлердің орташа санының 18,8% құрайды. Сондықтан тәуекелді жүзеге асыру **ықтималдығы**, Ереженің 1-кестесіне сәйкес, өте сирек, 10-20% **және 2 балл** .

Ықтималдылықты есептеу шеңберінде жыл сайынғы β (бит) ұлғаюы/азаюының түзету коэффициентін есептеу үшін жиындардың кадрлық тұрақсыздығы деңгейінің жылдан жылға өзгеруі (өсу/азаю) талданады:

$$\beta = \frac{\left[\frac{N_{t-4}}{N_{t-5}} + \frac{N_{t-3}}{N_{t-4}} + \frac{N_{t-2}}{N_{t-3}} + \frac{N_{t-1}}{N_{t-2}} \right]}{4} = \frac{\left[\frac{7}{5} + \frac{8}{7} + \frac{12}{8} + \frac{15}{12} \right]}{4} = 1,32$$

Кадрлардың тұрақсыздығы деңгейінің жыл сайынғы өсуіне байланысты тәуекелді іске асыру ықтималдығы артады:

$$PR_t = 9,4 * 1,32 = 12,4$$

Демек, жоспарлы 2023 жылы жұмыстан кетуі мүмкін қызметкерлердің болжамды саны 12,4 қызметкерді немесе 2023 жылға жоспарланған қызметкерлердің орташа санының 24,8%-ын құрайды, жыл сайынғы өсу/азайту түзету коэффициентін ескере отырып, т. сирек, 20-30% және балл 3 (Ереженің 1-кестесі) .

Бұл ретте персоналды ұстауды қысқарту бойынша қабылданған шараларды, ағымдағы жағдайды және сыртқы және ішкі өзгерістерді талдауды ескере отырып, тәуекелдің туындау ықтималдығы түзетіледі (QM)_t.

2023 жылы жалақының жоспарланған 15%-ға өсуі жағдайында тәуекелдің жүзеге асу ықтималдығы төмендеуі мүмкін. Осылайша, жеткіліксіз қаржыландыру жағдайында, жалақыны инфляцияның жоғары деңгейінде ұстап тұру жағдайында тәуекелді іске асыру ықтималдығы сәйкесінше артуы мүмкін.

Осылайша, Тәуекелдер тізілімінің «тәуекел факторы бойынша ықтималдық» бағанасы (атауы) 24,8% немесе 25% толтырылады.

2. Тәуекел әсерін есептеу

Жоспарланған 2023 жылы 12,4 қызметкер жұмыстан босатылған кезде кадрлардың тұрақтамауы тәуекелінің әсері жоғарыда келтірілген «Анықталған тәуекелдің әсерін сапалы бағалау» кестесінің негізінде есептеледі.

Кадрлардың тұрақсыздығы есептеледі:

$$T_t = \left[\frac{Y}{CCЧ} \right] * 100 = \left[\frac{12,4}{50} \right] * 100 = 24,8$$

Қайда, TK_t – анықталған тәуекелді жүзеге асыру ықтималдығы;

Тәуекелді анықтау және бағалау ережелері «ҚТЖ – Жүк тасымалы» жауапкершілігі шектеулі серіктестігі	
2.0 басылымы	50 беттің 30 беті

У - жоспарланған 2023 жылы жұмыстан кетуі мүмкін қызметкерлер саны ;
ССЧ– 2023 жылға жоспарланған қызметкерлердің орташа саны ;

Кадрлардың тұрақсыздығы көрсеткіші 24,8 болса, қызметкерлердің 24,8% немесе 25% жұмыстан босатудың «Х» БК қызметіне әсері айтарлықтай және 8 балл.

Жоғарыда айтылғандардың негізінде жоспарланған 2023 жылы кадрлардың тұрақтамауының тәуекелін бағалау:
тәуекелді іске асыру ықтималдығы балл 3 (Ереженің 1-кестесі);
әсер – 8 балл.

Тәуекелді анықтау және бағалау ережелері «ҚТЖ – Жүк тасымалы» жауапкершілігі шектеулі серіктестігі	
2.0 басылымы	50 беттің 31 беті

«ҚТЖ – Жүк тасымалы» ЖШС
Директорлар кеңесінің шешімімен
бекітілген «ҚТЖ – Жүк тасымалы»
жауапкершілігі шектеулі
серіктестігін анықтау және тәуекелді
бағалау қағидаларына 6 - қосымша
«__» _____ 2023 ж. No
_____ Хаттама

Валюталық тәуекелді бағалау бойынша нұсқаулық

1. Валюталық тәуекел – Серіктестіктің шетел валютасында ашық валюталық позициясы (баланс) болған кезеңде Серіктестік үшін айырбас бағамдарының қолайсыз өзгерістері жағдайында шығындарға әкеп соғуы мүмкін тұрақсыздық тәуекелі.

2. Валюталық тәуекел абсолютті мәнде бағаланады және шетел валюталарының ұлттық валютаға (бұдан әрі – теңге) айырбастау бағамдарының қолайсыз өзгеруіне байланысты ықтимал шығын сомасы ретінде есептеледі және теңгемен көрсетіледі.

3. Белгілі бір шетел валютасы бойынша валюталық тәуекелді бағалау қажеттілігінің негіздемесі келесі шарттар орындалған жағдайда жеткілікті болып саналады:

1) қаралып отырған шетел валютасындағы ашық валюталық позиция 150 (жүз елу) миллион теңге баламадан асса;

2) қарастырылып отырған шетел валютасындағы валюталық позиция бір айдан астам мерзімге ашық болады.

4. VaR әдісін қолдану арқылы тәуекелді бағалау нәтижелеріне негізделген талдауға қосымша ретінде нарықтық факторлардың төтенше өзгерістері кезінде Серіктестіктің тұрақтылығын тексеру үшін қолданылады.

5. Стресс-тестілеу нәтижелері шетел валютасындағы қолма-қол ақша қозғалысының алшақтықтарының болжамына және шетел валютасын қайта бағалаудан түскен кіріс (залал) бабына әрбір валюта бойынша жеке қолданылады және алынған мәліметтерді ескере отырып талданады.

6. Стресс-тест әдісімен есептелген тәуекел мөлшері баланстың меншікті капиталының мөлшерімен салыстырылады.

7. Тәуекелдер бөлімі тарихи және күтілетін дағдарыс жағдайларына немесе нарықтағы оқиғалардың төтенше сценарийлеріне қатысты деректер негізінде стресс-тест жүргізеді. Валюталық тәуекелді бағалау кезінде келесі сценарийлер міндетті болып табылады:

1) девальвация: шетел валюталарының құнсыздануы/ревальвациясы;

2) мұнай бағасының өзгеруі және мұнай бағасының валюта бағамына әсері;

Тәуекелді анықтау және бағалау ережелері «ҚТЖ – Жүк тасымалы» жауапкершілігі шектеулі серіктестігі	
2.0 басылымы	50 беттің 32 беті

3) ірі халықаралық аналитикалық компаниялардың валюта бағамдарының болжамдары;

4) тиісті мемлекеттік органдардың шетел валюталарының нысаналы ставкалары;

8. Тарихи имитациялық модель теңгеге валюта бағамының өзгеру ықтималдығын қалыпты бөлуді білдірмейді.

9. Ашық валюта позициясы туралы ақпаратты шоғырландырылған негізде қалыптастыруды Бухгалтерлік есеп бөлімі тоқсан сайын Жалғыз қатысушыға қаржылық есептілік пакетін ұсынғаннан кейін 5 жұмыс күні ішінде ұсынады.

10. Тәуекел департаменті барлық ашық валюталық позициялар бойынша валюталық тәуекелді бағалауды жүзеге асырады және тоқсан сайын валюталық тәуекелді бағалауды есептеу нәтижелерін уәкілетті органның назарына ұсынады.

11. Валюталық тәуекелді бағалау және ашық валюталық позицияға лимит белгілеу кезінде 99% сенімділік интервалы пайдаланылады, ал уақыт көкжиегі 1, 23, 69 немесе 255 жұмыс күнін құрайды (бір күннің, айдың, тоқсанның, жылдың баламалары).

12. Үшін есептеу VaR Авторы модельдер тарихи симуляциялар пайдаланылады динамикасы өзгерістер курс шетелдік валюталар Кімге теңгені құрады Жоқ Аздау 500 күндер.

13. Шетел валютасының теңгеге шаққандағы айырбас бағамындағы өзгерістердің тарихи қатары бойынша сұрыпталған кему мөлшері қолайсыз өзгерістер курс және нөмірленген $(d_1, d_2, d_3, \dots, d_n)$, Қайда "n" - саны бақылаулар.

14. IN сапасы қолайсыз өзгерістер курс валюталар алынады мағынасы dx , есептелген функциясы Microsoft Excel = A3 (массив; БҮТІН(100%- 99%)*n), Қайда «массив» - тарихи қатар өзгерістер курс шетелдік валюталар Кімге теңгені құрады

15. Баға потенциал шығындар бірге ықтималдық 99% В ағын ең жақын ашық валюталық позиция үшін әрбір і-ші валюта бағамының ауытқуына байланысты жұмыс күні қарастырылып отырған валюта VaR_i Авторы модельдер Тарихи симуляциялар орналасқан Қалай жұмыс жобаланған құндылықтар құбылмалылық (dx) валюталар Және шамалар қолайлы ашық лауазымдары:

$$VaR_i = d_{ix} * |V_i|$$

қайда $i=1,2 \dots n$

16. Ашық валюта позициясындағы әрбір і-ші валюта бағамының ауытқуына байланысты келесі жұмыс күні ішінде 99% ықтималдықпен ықтимал шығындарды бағалау қарастырылып отырған валюта VaR_i

Тәуекелді анықтау және бағалау ережелері «ҚТЖ – Жүк тасымалы» жауапкершілігі шектеулі серіктестігі	
2.0 басылымы	50 беттің 33 беті

орналасқан Қалай жұмыс жобаланған құндылықтар Құбылмалылық валюталар, шамалар қолайлы Ашық позициялар және коэффициент, тең 2.33:

$$VaR_i = 2,33 * \delta_i * |V_i|_t$$

қайда $i = 1, 2 \dots n$

V_i – i -ші шетел валютасындағы ашық валюталық позицияның мөлшері.

17. Бір күннен асатын уақыт горизонты үшін VaR есептеу үшін келесі формула қолданылады:

$$VaR_i^t = Var_i * \sqrt{t}$$

мұндағы VaR_i^t уақыт кезеңіндегі i -ші валютаның VaR мәні (апта, ай, жыл және т.б.).

VaR_i - i -ші валютаның күнделікті VaR.

18. Болжалды мағынасы құбылмалылық (dx) Мүмкін Сондай-ақ анықталу бірге ескере отырып іргелі талдау негізгі экономикалық көрсеткіштер Және басқа қолжетімді ақпарат (болжамдар Ұлттық Құмыралар ҚР Және т.б.).

19. Тәуекел бөлімшесі ашық валюталық позиция туралы ақпарат және Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі белгілеген валюта бағамы туралы ақпарат негізінде VaR көрсеткішін тоқсанына кемінде бір рет есептейді;

20. Тәуекелдер бөлімшесі тоқсанына кемінде бір рет Серіктестік Басқармасына валюталық тәуекелдерді басқару бойынша ақпарат береді.

21. Басқарма тоқсанына кемінде бір рет Серіктестіктің Бақылау кеңесіне валюталық тәуекелді басқару бойынша ақпарат береді.

Тәуекелді анықтау және бағалау ережелері «ҚТЖ – Жүк тасымалы» жауапкершілігі шектеулі серіктестігі	
2.0 басылымы	50 беттің 34 беті

Валюталық тәуекелді
бағалау бойынша
нұсқаулыққа қолдану

Валюталық тәуекел сомасы туралы есеп
Авторы жағдай қосулы " _____ " 20_ жылдың

Жоқ.	Көрсеткіштер	АҚШ доллары	EUR	руб	CHF	JPY	Басқалар	теңгені күрады
1	Активтер							
	ҚЫСҚА МЕРЗІМДІ АКТИВТЕР							
	Ақшалай қаражат							
	Берілген несиелер – ағымдағы бөлігі							
	Несиелік мекемелердегі қаражат – ағымдағы бөлігі							
	Туынды құралдар – қысқа мерзімді активтер							
	Қысқа мерзімді қаржылық активтер							
	Қысқа мерзімді дебиторлық берешек							
	Басқа айналым активтері							
	ҰЗАҚ МЕРЗІМДІ АКТИВТЕР							
	Берілген несиелер – ұзақ мерзімді бөлігі							
	Несие мекемелеріндегі қорлар – ұзақ мерзімді бөлігі							
	Туынды құралдар – ұзақ мерзімді активтер							
	Ұзақ мерзімді қаржылық активтер							
	Ұзақ мерзімді дебиторлық берешек							
	Басқа ұзақ мерзімді активтер							
2	МІНДЕТТЕМЕЛЕР							
	ҚЫСҚА МЕРЗІМДІ МІНДЕТТЕМЕЛЕР							
	Алынған несиелер – ағымдағы бөлігі							
	Клиенттерден тартылған қаражат – ағымдағы бөлігі							
	Туынды құралдар - Қысқа мерзімді міндеттемелер							
	Қазақстан Республикасы Үкіметінің және Ұлттық							

Тәуекелді анықтау және бағалау ережелері
«ҚТЖ – Жүк тасымалы» жауапкершілігі шектеулі серіктестігі

2.0 басылымы

50 беттің 35 беті

	банктердің қорлары – ағымдағы бөлігі								
	Қаржылық жалдау бойынша міндеттемелер								
	Қысқа мерзімді кредиторлық берешек								
	Қызметкерлердің сыйақылары бойынша міндеттемелер								
	Басқа қысқа мерзімді міндеттемелер								
	ҰЗАҚ МЕРЗІМДІ МІНДЕТТЕР								
	Алынған несиелер – ұзақ мерзімді бөлігі								
	Клиенттерден тартылған қаражат – ұзақ мерзімді бөлігі								
	Туынды қаржы құралдары – ұзақ мерзімді міндеттемелер								
	Қазақстан Республикасы Үкіметінің және Ұлттық банктердің қаражаттары – ұзақ мерзімді бөлігі								
	Қаржылық жалдау бойынша міндеттемелер								
	Ұзақ мерзімді кредиторлық берешек								
	Қызметкерлердің сыйақылары бойынша міндеттемелер								
	Басқа ұзақ мерзімді міндеттемелер								
3	Таза шетелдік валюта позиция (1-2)								
	Арақатынас (таза шетелдік валюта позиция/меншік капитал)								
	Жеке капитал								

Тәуекелді анықтау және бағалау ережелері «ҚТЖ – Жүк тасымалы» жауапкершілігі шектеулі серіктестігі	
2.0 басылымы	50 беттің 36 беті

«ҚТЖ – Жүк тасымалы» ЖШС
Директорлар кеңесінің шешімімен
бекітілген «ҚТЖ – Жүк тасымалы»
жауапкершілігі шектеулі
серіктестігін анықтау және тәуекелді
бағалау қағидаларына 7 - қосымша
«__» _____ 2023 ж. No
_____ Хаттама

Пайыздық тәуекелді бағалау бойынша нұсқаулық

1. Пайыз тәуекел - тәуекел пайда болуы шығындар (шығындар) арқасында қолайсыз өзгеріс тарифтер марапаттар, оның ішінде:

1) қайтару мерзімдеріндегі сәйкессіздіктерге байланысты шығыстар (шығындар) тәуекелі және орналастырылған активтер мен тартылған міндеттемелерді өтеу (белгіленген мөлшерлемелер бойыншасыйақылар);

2) тәуекел пайда болуы шығындар (шығындар) арқасында қолданбалар әртүрлі түрлері бір жағынан активтер бойынша мөлшерлемелер (өзгермелі немесе тіркелген) және екінші жағынан пассивтер басқа;

3) басқалары тең болған жағдайда, ұқсас баға сипаттамалары бар бірқатар құралдар бойынша алынған және төленген сыйақыны есептеу мен түзетудің әртүрлі әдістерін қолданумен байланысты базистік тәуекел;;

2. Пайыздық тәуекел оның ықтимал теріс әсерінің мөлшері ретінде өлшенеді екі негізгі көрсеткіш Серіктестік қызметі: таза пайыздық кіріс/шығыс және капиталдың болжамды құны.

3. Пайыздық мөлшерлемелердің өзгеруінің Серіктестіктің тиімділік көрсеткіштеріне ықтимал теріс әсерін бағалау кірістілік қисығының параллельді жылжуын қамтиды.

4. Серіктестіктің пайыздық тәуекелін бағалаудың негізі пайыздық айырмашылық туралы есеп болып табылады.

5. Серіктестіктің тәуекелдер бөлімшесі пайыздық тәуекелдің көздерін анықтауға, оны бағалауға және Серіктестік Басқармасы үшін Серіктестіктің тәуекелдік позициясы туралы тиісті тұрақты басқарушылық есептілікті дайындауға, сондай-ақ пайыздық мөлшерлемені бағалау әдістерін әзірлеуге және жетілдіруге жауапты. тәуекел.

6. Пайыздар алшақтықтар туралы есеп қосымшаның нұсқауларға сәйкес құрастырылады.

7. Осы нұсқаулыққа қосымшада келтірілген нысандағы есеп Серіктестіктің барлық пайыздық активтері мен міндеттемелерін қамтиды және Серіктестіктің бухгалтерлік есебінде қолданылатын бағам бойынша теңгемен көрсетіледі.

8. Қарыз алуға жауапты құрылымдық тұлға пайыздық алшақтық туралы есепті қалыптастыру үшін тоқсан сайын есепті айдан кейінгі екінші

Тәуекелді анықтау және бағалау ережелері «ҚТЖ – Жүк тасымалы» жауапкершілігі шектеулі серіктестігі	
2.0 басылымы	50 беттің 37 беті

айдың 10-нан кешіктірмей тәуекелдер бөлімшесіне шоғырландырылған баланс бойынша мынадай баланс баптары бойынша ақпаратты ұсынады. негізі: осы Нұсқаулыққа 1-қосымшаға сәйкес «Ақша қаражаты және олардың баламалары», «Қысқа мерзімді инвестициялар», «Қарыздар және есептелген пайыздар», «Шығарылған облигациялар».

9. Ұсынылған ақпарат негізінде тәуекелдерді басқару бөлімшесі ұсынылған күннен бастап 5 (бес) жұмыс күні ішінде пайыздық алшақтық туралы есепті қалыптастырады (Нұсқаулыққа қосымшаға сәйкес). Бұл жағдайда тәуекелдер бөлімшесі есепті құру үшін қажетті қосымша ақпаратты сұратуға құқылы..

10. Қосымшада анықталған әрбір уақыт кезеңі үшін активтер (А%) және міндеттемелер (О%) тобы бойынша қорытындылар көрсетіледі.

11. Әрбір уақыт кезеңі үшін баланстық пайыздық алшақтық (А% -О%) табылады.

12. Егер қаржы құралының өтеу күні (белгіленген мөлшерлемелер жағдайында) немесе оның келесі қайта бағалау күні (өзгермелі мөлшерлемелер жағдайында) нақты белгісіз болса (мысалы, өтеу немесе қайта бағалау күні сыртқы факторларға байланысты, нарықтық конъюнктура сияқты), онда сыртқы жағдайлардың өзгеру уақыты мен қаржы құралын қайта бағалау/өтеу арасындағы шамамен кезеңге байланысты қолданылатын қаржы құралдары алғашқы екі уақыт кезеңінің біріне қосылуы керек.

13. Егер қаржы құралының өтеу күні белгісіз болса (белгіленген мөлшерлемелер жағдайында, мысалы, талап ету бойынша қаржы құралы немесе мерзімінен бұрын өтеу ықтималдығы жоғары болған жағдайда), онда пайдаланылатын қаржы құралдары оны өтеудің/қайта бағалаудың күтілетін күнінің уақыт кезеңі. Сұраныс бойынша қаржы құралдары жағдайында олар бойынша ең төменгі қалдық соңғы уақыт кезеңінде, ал ағымдағы баланс пен ең төменгі қалдық арасындағы айырмашылық - бірінші кезеңде ескерілуі мүмкін.

14. Пайыздық мөлшерлемелердің ықтимал өзгерістері пайыздық алшақтық туралы есеп дайындалған әрбір валютадағы ставкалар бойынша бөлек есептеледі..

15. Сыйақы мөлшерлемесінің ықтимал өзгерістерін бағалау 99% сенімділік интервалымен пайыздық мөлшерлеменің статистикалық құбылмалылығы болып табылады және 1, 23, 69, 255 жұмыс күні (бір күннің, айдың, тоқсанның, жылдың баламасы) болып табылады. уақыт горизонты ретінде пайдаланылады.

16. Сыйақы мөлшерлемесінің құбылмалылығы пайыздық айырмашылық туралы есеп келесі формула бойынша бөлек жасалатын әрбір жеке валютадағы мөлшерлемелер үшін есептеледі.

$$\sigma = \sqrt{\frac{1}{n-1} \sum_{i=0}^n \left[\ln \frac{R_i}{R_{i-1}} - \frac{\sum_{i=0}^n \ln \frac{R_i}{R_{i-1}}}{n} \right]^2}$$

Қайда:

R_i - қызығушылық ұсыныс В мен-ном күні

n- саны куәлік

19. 99% сенімділік интервалымен пайыздық мөлшерлемелердің өзгеру ықтималдығы формула бойынша есептеледі.:

$$\Delta R = \delta * 2,33$$

17. Теріс алшақтық кезінде, егер барлық мөлшерлемелер бір мезгілде бірдей сомаға өссе (параллель ауысым), онда пайыздық шығындар пайыздық кірістен көбірек өседі, өйткені көп міндеттемелер қайта бағаланады. Пайыздық мөлшерлемелер төмендеген кезде пайыздық шығындардың төмендеуі пайыздық кірістің төмендеуінен асып түседі, сондықтан таза пайыздық кіріс өседі/таза пайыздық шығыс азаяды.

18. Оң алшақтық кезінде, егер барлық мөлшерлемелер бір уақытта бірдей сомаға өссе (параллель ауысым), онда пайыздық шығындар пайыздық кірістен аз өседі, өйткені міндеттеменің аз бөлігі қайта бағаланады. Пайыздық мөлшерлеме төмендеген кезде пайыздық кірістің төмендеуі пайыздық шығындардың азаюынан асып түседі, сондықтан таза пайыздық кіріс азаяды/таза пайыздық шығыс өседі.

19. Егер Серіктестікте нөлдік алшақтық болса, яғни алшақтық нөлге тең болса, онда пайыздық мөлшерлемелердің бірдей сомаға өзгеруі таза пайыздық кіріске/таза пайыздық шығысқа әсер етпейді.

20. «Әсер ету параллель ауысым қызығушылық тарифтер қосулы таза қызығушылық табыс» кестесі.

Пайыздық алшақтық	Мөлшерлеменің өзгеруі	Табыстың пайызғы өзгеруі	Шығындар пайызғы өзгеруі	Таза табыстың пайызғы өзгеруі
Оң	Өсу	Өсу	Өсу	Өсу
Оң	Құлдырау	Құлдырау	Құлдырау	Құлдырау
Теріс	Өсу	Өсу	Өсу	Құлдырау
Теріс	Құлдырау	Құлдырау	Құлдырау	Өсу
Нөл	Өсу	Өсу	Өсу	Нөл өзгерістер
Нөл	Құлдырау	Құлдырау	Құлдырау	Нөл өзгерістер

21. Пайыздық мөлшерлемелердің мүмкін болатын өзгерістері пайыздық айырмашылық туралы есепке қолданылады. Бүкіл баланс бойынша тәуекел деңгейі әртүрлі валюталар бойынша таза пайыздық кіріс/таза пайыздық шығыстардағы ықтимал өзгерістерді қосу арқылы есептеледі.

22. Стресс-тестілеу кезінде тәуекелдер бөлімшесі сарапшылықпен

Тәуекелді анықтау және бағалау ережелері «ҚТЖ – Жүк тасымалы» жауапкершілігі шектеулі серіктестігі	
2.0 басылымы	50 беттің 39 беті

сыйақы мөлшерлемелерінің шокын пайдаланады.

23. Стресс-тестілеу пайыздық алшақтықтар туралы есептің Гар позицияларында жүргізіледі.

24. Артқы сынақтың (Бэк-тесттің) негізгі мақсаты нақты деректер негізінде пайыздық тәуекел моделін бағалаудың дұрыстығын тексеру болып табылады.

25. Серіктестік Басқармасы Серіктестік қабылдаған пайыздық тәуекелдің Серіктестіктің жалпы мақсаттары мен стратегияларына сәйкестігін қамтамасыз ету мақсатында Серіктестіктің пайыздық тәуекелін басқарады. Сонымен қатар, Серіктестік Басқармасы тәуекелді сандық бағалау Серіктестіктің меншікті капиталымен және оның кірісімен салыстырғанда тым жоғары болған жағдайларда тәуекелді төмендету бойынша шаралар қабылдайды.

26. Пайыздық тәуекелді басқару мақсатында пайыздық алшақтықтар туралы есептің алшақтық Гар позицияларына сәйкес өтеу мерзімі бойынша алшақтықтардың мөлшеріне шектеу түріндегі бақылау құралдарын пайдалануға болады.

27. Тәуекел бөлімшесі тоқсан сайын пайыздық тәуекелді, пайыздық тәуекелдің негізгі көздерін (қайтару мерзімдеріндегі айырмашылықтар, қарыз капиталы нарығының мөлшерлемесі және т.б.) мониторингін жүргізеді және пайыздық мөлшерлеменің ауытқуына тұрақты түрде мониторинг жүргізеді. Мониторинг нәтижелері Серіктестік кеңесіне жылына кемінде бір рет немесе қажет болған жағдайда ұсынылады. Серіктестік Басқармасы мониторинг нәтижелерін Серіктестік қызметіне қатысты шешімдер қабылдау кезінде немесе тәуекел құнын бағалау кезінде түзету шараларын қабылдау және олардың орындалуын бақылау, сондай-ақ пайыздық тәуекелді басқару бойынша шешімдер қабылдау үшін пайдаланады.

28. Тәуекелдер бөлімшесі тоқсан сайын Серіктестіктің пайыздық тәуекелі туралы есепті қалыптастырады, оған осы нұсқаулыққа сәйкес Серіктестіктің құрылымдық бөлімшелері ұсынатын, бірақ онымен шектелмейтін пайыздық алшақтықтар туралы есепті қамтиды.

29. Тәуекелдер бөлімі жарты жылда кемінде бір рет осы нұсқаулыққа қосымшаға сәйкес Серіктестік Басқармасына шоғырландырылған негізде пайыздық алшақтықтар туралы есепті ұсынады.

30. Басқарма жылына бір реттен кем емес пайыздық тәуекелді басқару туралы ақпаратты пайыздық алшақтықтар туралы есеп, пайыздық тәуекелді бағалау негізінде Серіктестіктің Бақылау кеңесіне шоғырландырылған негізде ұсынады.

31. Пайыздық тәуекелді бағалау және басқару жүйелерінде кемшіліктер анықталған жағдайда тәуекелдерді басқару бөлімшесі мұндай кемшіліктер туралы ақпаратты, сондай-ақ оларды жою жөніндегі ықтимал шаралар туралы ұсыныстарды береді. Серіктестіктің бақылау кеңесі немесе кеңесі белгіленген

Тәуекелді анықтау және бағалау ережелері «ҚТЖ – Жүк тасымалы» жауапкершілігі шектеулі серіктестігі	
2.0 басылымы	50 беттің 40 беті

тәртіппен аталған кемшіліктерді жою шаралары туралы шешім қабылдайды.

Тәуекелді анықтау және бағалау ережелері
«ҚТЖ – Жүк тасымалы» жауапкершілігі шектеулі серіктестігі

2.0 басылымы

50 беттің 42 беті

	Барлығы сезімсіз міндеттемелер, сонымен қоса								
	<i>теңгеде</i>								
	<i>АҚШ долларда</i>								
	<i>басқа түрді валюталарда</i>								
	Барлығы міндеттемелер, сонымен қоса								
	<i>теңгеде</i>								
	<i>АҚШ долларда</i>								
	<i>басқа түрді валюталарда</i>								
	Меншік капитал								
	Баланс пайыз ашақтық, сонымен қоса								
	<i>теңгеде</i>								
	<i>АҚШ долларда</i>								
	<i>басқа түрді валюталарда</i>								

Түсініктемелер Кімге толтыру кестелер

1) Егер қаржы құралының өтеу күні (бекітілген мөлшерлемелер жағдайында) немесе оның келесі қайта бағалау күні (өзгермелі мөлшерлемелер жағдайында) нақты белгісіз болса (мысалы, өтеу немесе қайта бағалау күні сыртқы факторларға байланысты, нарықтық конъюнктура сияқты), онда сыртқы жағдайлардың өзгеру уақыты мен қаржы құралын қайта бағалау/өтеу арасындағы шамамен кідіріске байланысты пайдаланылатын қаржы құралдары алғашқы екі уақыт кезеңінің біріне қосылуы керек

2) Егер қаржы құралының өтеу күні белгісіз болса (бекітілген мөлшерлемелер жағдайында, мысалы, талап ету бойынша қаржы құралы немесе алдын ала төлемнің жоғары ықтималдығы жағдайында), онда қолданылатын қаржы құралдары оны өтеудің/қайта бағалаудың күтілетін күнінің уақыт кезеңі. Сұраныс бойынша қаржы құралдары жағдайында олар бойынша ең төменгі қалдық соңғы (максималды кезең) уақыт кезеңінде, ал ағымдағы қалдық пен ең төменгі қалдық арасындағы айырмашылық - бірінші (ең төменгі кезеңде) ескерілуі мүмкін.

3) Пайыздық мөлшерлемелердің өзгеруіне сезімтал емес активтер мен міндеттемелер «Өтеу күні белгіленбеген» уақыт кезеңіне қосылады.

4) Меншікті капитал «Өтеу мерзімі белгіленбеген» уақыт кезеңіне қосылады.

Тәуекелді анықтау және бағалау ережелері
«ҚТЖ – Жүк тасымалы» жауапкершілігі шектеулі серіктестігі

2.0 басылымы

50 беттің 43 беті

«ҚТЖ – Жүк тасымалы» ЖШС Директорлар кеңесінің шешімімен бекітілген «ҚТЖ – Жүк тасымалы» жауапкершілігі шектеулі серіктестігін анықтау және тәуекелді бағалау қағидаларына 8 - қосымша 2023 жылғы «__» _____ бастап Хаттама № _____

Тәуекелдерді басқару іс-шаралар жоспары

Тәуекел коды	Тәуекел санаты	Тәуекел факторының 1-деңгейі	Тәуекел факторының 2-деңгейі	Тәуекел факторының 2-деңгейі	Оқиғалардың атауы	Іс-шараның болжамды құны мың теңге (ҚҚС-сыз)	Іс-шараның ұзақтығы	Іс-шараның орындалуына жауапты тұлға/бөлім
3-қосымшаны қараңыз	Тәуекел – тәуекел категориясын егжей-тегжейлі көрсететін фактор	Тәуекел факторы, 1-деңгейдегі детальдық фактор	Тәуекел факторы, 2-деңгейдегі детальдық фактор	Тәуекел факторы, 3-деңгейдегі детальдық фактор	«Мониторинг», «жоспар дайындау», «талдау» сөздерінен басталатын әрекеттерді, сондай-ақ іс-шараларға жауапты құрылымдық бөлімшенің функционалдық жауапкершілігі болып табылатын іс-шараларды жазбау керек.	Тәуекелді азайту шығындары мың теңгемен	Іс-шараның аяқталу кезеңі	Жауапты құрылымдық бөлімше

Тәуекелді анықтау және бағалау ережелері
«ҚТЖ – Жүк тасымалы» жауапкершілігі шектеулі серіктестігі

2.0 басылымы

50 беттің 44 беті

«ҚТЖ – Жүк тасымалы» ЖШС Директорлар кеңесінің шешімімен бекітілген «ҚТЖ – Жүк тасымалы» жауапкершілігі шектеулі серіктестігін анықтау және тәуекелді бағалау қағидаларына 9 - қосымша
2023 жылғы «__» _____ бастап
Хаттама № _____

Потенциалды тәуекелдер базасы

№	Аты тәуекел	Тәуекел факторы	Салдары	Оқиғаның орны	Оқиғаның себептері	Ең көп ақпараты бар бөлім
3-қосымшаны қараңыз		<i>Тәуекел – тәуекел категориясын нақтылайтын фактор</i>	<i>Тәуекелді жүзеге асырудың салдары, Серіктестікке әсері</i>	<i>ҚБ, филиал</i>	<i>Қауіп факторларын, себептерін сипаттаңыз</i>	<i>Тәуекел иесін көрсетіңіз</i>

Тәуекелді анықтау және бағалау ережелері
«ҚТЖ – Жүк тасымалы» жауапкершілігі шектеулі серіктестігі

2.0 басылымы

50 беттің 45 беті

«ҚТЖ – Жүк тасымалы» ЖШС Директорлар кеңесінің шешімімен бекітілген «ҚТЖ – Жүк тасымалы» жауапкершілігі шектеулі серіктестігін анықтау және тәуекелді бағалау қағидаларына 10 - қосымша 2023 жылғы «__» _____ бастап Хаттама № _____

Іске асырылған тәуекелдер туралы деректер базасы

№	Оқиғаның жазылу күні	Оқиғаның толық сипаттамасы	Салдары	Оқиғаның орны	Оқиғаның себептері	Материалдық шығын, мың теңге		Қабылданған шаралар	Іс-әрекеттердің тиімділігін бағалау	Шығын туралы ең көп ақпараты бар бөлім
						Бастапқы	Финал			
	<i>Тәуекелдің басталу күні</i>	<i>Оқиғаның толық сипаттамасы</i>	<i>Тәуекелді жүзеге асырудың салдары, серіктестіктерге әсері</i>	<i>Филиал, бөлім</i>	<i>Қауіп факторлары н, себептерін сипаттаңыз</i>	<i>Тәуекел иесін көрсетіңіз</i>	<i>Тәуекелді жүзеге асырудан кейінгі реактивті шаралар</i>	<i>«Жоғары», «орташа», «төмен» әрекеттердің тиімділігін сипаттаңыз.</i>	<i>ҚБ</i>	

Тәуекелді анықтау және бағалау ережелері «ҚТЖ – Жүк тасымалы» жауапкершілігі шектеулі серіктестігі	
2.0 басылымы	50 беттің 45 беті

«ҚТЖ – Жүк тасымалы» ЖШС директорлар кеңесінің шешімімен бекітілген «ҚТЖ – Жүк тасымалы» жауапкершілігі шектеулі серіктестігін анықтау және тәуекелді бағалау қағидаларына 11 - қосымша 2023 жылғы «__» _____ бастап Хаттама № _____

Мәселе бойынша тәуекелдер бөлімнесінің қорытындысы

" " _____ 20 __ жыл

Мәселе бойынша ақпарат

Қарастырылып отырған мәселе бойынша жалпы ақпарат көрсетіледі, негізгі сәттерді/кезеңдерді ашу қажет.

Жобаны жүзеге асыру қажеттілігін негіздеу/мәселені қарастыру
Мәселені қарастыру не үшін басталғанын көрсетіңіз.

Болжалды тәуекелдер

Оң шешім қабылданған жағдайда Серіктестік келесі тәуекелдерге ұшырайды:

Тәуекелдерді сипаттау кезінде міндетті дереккөз ҚЭМ жобасындағы факторлар мен болжамдар болуы керек, соның ішінде, бірақ олармен шектелмей:

- көлемдік факторлар (тасымалдау, жөнелту, өңдеу, жұмыс көлемінің деңгейі және т.б.);
- баға факторлары (тариф, мөлшерлеме және т.б.);
- инфляция факторлары (индикативті және жоспарлы көрсеткіштер, тарихи және болжамдық);
- САРЕХ факторлары (материалдарға, жұмыстар мен қызметтерге бағаның өсуі, мерзімдердің ауысуы, жеткізудің үзілуі, келісімшарт/келісімшарттың шектеулері және т.б.);
- Валюталық факторлар (бар болса)
- Субсидия факторлары (бар болса)
- Пайыздық факторлары (бар болса)
- Басқа факторлар

Факторлардың барлық өсу қарқыны, егер ҚЭМ-де болса, бекітілген ІІІ, тізімдер және басқа сенімді көздерден алынған тарихи деректермен және/немесе болжамдық деректермен тексерілуі керек.

1. Инфрақұрылымдық тәуекел. Ықтималдық – « жоғары »

Тәуекелді анықтау және бағалау ережелері «ҚТЖ – Жүк тасымалы» жауапкершілігі шектеулі серіктестігі	
2.0 басылымы	50 беттің 47 беті

- Тәуекелдің, салдардың және себептердің толық сипаттамасы (кемінде 1000 таңба);
- сілтемелері бар әртүрлі сенімді көздерден алынған тарихи және болжамдық деректер;
- NPV бойынша фактордың шығынсыздық нүктесіне сезімталдық талдауын жүргізу қажет. Егер фактордың сезімталдығы жоғары болса, тәуекелді іске қосу ықтималдығы жоғары.
Факторды имитациялық модельдеуге рұқсат етіледі.
- Оқиғалар

2. Басқа тәуекелдер (жоғарыда барлық факторлар сипатталған және қосымша заңды тәуекелдер, операциялық тәуекелдер, ақпараттық жүйелер тәуекелдері, корпоративтік басқару тәуекелдері және т.б.)

Өтімділік алшақтық тәуекелі – ықтималдық (төмен, орташа, жоғары)

Есепті кезеңдегі өтімділік коэффициенті 0,54 құрады, бұл «кем дегенде 1» қажетті мәннен айтарлықтай төмен. Серіктестіктің ағымдағы активтері ағымдағы міндеттемелердің 54% құрайды, бұл өтімділіктің төмендігін көрсетеді.

Теріс меншікті капитал, бұл барлық айналым активтері қарыз есебінен қаржыландырылатынын білдіреді.

Қаржылық шарттар (ұйымның атауы)

Көрсеткіштер	Қор немесе қаржы институты белгілейтін күн	Есеп беру күні
Өтімділік коэффициенті	Кем дегенде 1	
Қарыз/Меншікті капитал	0,75 артық емес	
Жалпы қарыз/ЕБИТДА	4-тен көп емес (Самұрық), 5,5-тен көп емес (ҚДБ)	
ЕБИТДА/пайыздық шығындар	3,5 кем емес (Самұрық)	

Қаржылық тұрақтылық тәуекелінің ықтималдығы (төмен, орташа, жоғары)

Есепті күнге шарттардың бұзылуы бар. Серіктестіктің қаржылық тұрақтылығы төмен.

Несие желісінің көлемін ұлғайту Серіктестіктің қаржылық тұрақтылығына теріс әсер етуі мүмкін (мысал).

Валюталық тәуекел ықтималдығы (төмен, орташа, жоғары)

Теңгеге қатысты айырбас бағамының құбылмалылығына және одан әрі өсуіне байланысты. Жоғары VaR көрсеткіштері валюталық құбылмалылықпен және Серіктестіктің таза валюталық позициясының мөлшерімен байланысты.

Есепті күнге бір жылдағы шығын сомасы (VaR) 36 525 мың теңгеден аспайды.

Тәуекелді анықтау және бағалау ережелері «ҚТЖ – Жүк тасымалы» жауапкершілігі шектеулі серіктестігі	
2.0 басылымы	50 беттің 48 беті

Есепті күнге шығыстар бойынша теріс бағамдық айырма _____ теңгені құрады.

Несиелік тәуекел ықтималдығы (төмен, орташа, жоғары)

Кепілгер әрбір міндеттеменің орындалуына Банк алдында ортақ жауапкершілікте болады.

Кепілдік беру кезінде Компанияның міндеттемелеріне теріс әсер ететін ықтимал шығындарға провизиялар құру қажет.

Серіктестік Банк алдындағы міндеттемелерін орындамаған жағдайда Серіктестік Банкке шартсыз, қайтарылмайтын корпоративтік кепілдікті, оның ішінде негізгі борыш сомасын, сыйақыны, өсімпұлды (айыппұлды, өсімпұлды) және басқа да шығыстарды төлеуге міндетті. Серіктестіктің қаржылық тұрақтылығының нашарлауына әкеледі (кепілдік беру үлгісі).

Пайыздық тәуекел ықтималдығы (төмен, орташа, жоғары)

Өзгермелі пайыздық мөлшерлеменен қарыз қаражатын тарту жағдайында қарастырылады.

Жоғарыда аталған тәуекелдерді азайту үшін оларды азайту бойынша келесі шаралар ұсынылады (кесте).

Оң шешім қабылданбаса, Серіктестік келесі тәуекелдерге ұшырайды:

Серіктестіктің қаржылық тұрақтылығына әсер ететін қаржылық тәуекелдер болған жағдайда Серіктестіктің келесі қаржылық көрсеткіштерін қамтамасыз ету қажет:

Негізгі қаржылық көрсеткіштер (мысал)

(компанияның атауы)

(мың теңге)

	Мерзімнің басы	Есепті кезең
Ағымдағы активтер	31 694 308	16 414 813
Ұзақ мерзімді активтер	64 076 885	116 122 121
Жалпы активтер	95 771 193	132 536 934
Қысқа мерзімді міндеттемелер	7 836 437	30 479 639
ұзақ мерзімді міндеттер	8 118 951	18 782 480
Жалпы міндеттемелер	15 955 388	49 262 119
Жеке капитал	79 815 805	- 83 274 815
Кіріс	15 908 814	18 201 590
Салық салуға дейінгі пайда	2 479 366	361 011
Пайда	2 479 366	361 011

Инвестициялық жобаны ұсынған жағдайда ұсынылған қаржылық-экономикалық модельдің негізгі көрсеткіштерін сынау қажет.

Ұсынылған қаржылық-экономикалық модель шеңберінде жоба NPV 1 559 533 613 мың теңге және IRR 11,18%, өтелу мерзімі, пайдалылық индексі және т.б. бар экономикалық тиімді.....

Тәуекелді анықтау және бағалау ережелері «ҚТЖ – Жүк тасымалы» жауапкершілігі шектеулі серіктестігі	
2.0 басылымы	50 беттің 49 беті

Оң шешім қабылданған жағдайда келесі тәуекелдер бар екенін атап өткен жөн:

Пайыздық тәуекел – бюджеттік несиенің ставкасының жоғарылау тәуекелі

Жобаның СЭМ мәліметтері бойынша бюджеттік несиенің мөлшерлемесі келесідей:

2022 - 7,4%;

2023 – 8,68%;

2024 – 9,15%;

2025 – 8,91% (соңғы 10 жылдағы орташа мән ретінде).

Қазіргі уақытта базалық мөлшерлеме 16% құрайды. Осылайша, инфляцияны тежеу үшін базалық мөлшерлемені арттырудың ағымдағы саясатын ескере отырып, бюджеттік кредиттер мөлшерлемелері өзгерген жағдайда жобаның NPV төмендейді:

Тәуекел факторы - Инфляция деңгейі	NPV (мың теңге)	Сценарий ықтималдығы	Күтілетін шығындар
5 %	300 000	5%	15 000
10% (шығынсыздық нүктесі)	0	20%	0
18,8%	- 775 733	75%	-581 799
		100%	- 566 799
Тәуекел факторы бойынша No1 іс-шаралар		50%	-283 000
Тәуекел факторы бойынша No2 іс-шаралар		20 %	-100 000
Қауіп факторы бойынша № N іс-шаралар		отыз%	0

Жобаның бюджеттік несиенің мөлшерлемесін арттыруға сезімталдығы айтарлықтай.

Инфляциялық тәуекел .

Жобаның ҚЭМ мәліметтері бойынша инфляция деңгейі 2022 жылдан 2089 жылға дейін 4% деңгейінде белгіленген. Ұлттық статистика бюросының есебіне сәйкес, жылдық инфляция **18,8% құрады.**

жобаның NPV деңгейі төмендейді:

Тәуекел факторы - Инфляция деңгейі	NPV (мың теңге)	Сценарий ықтималдығы	Күтілетін шығындар
5 %	300 000	5%	15 000

Тәуекелді анықтау және бағалау ережелері «ҚТЖ – Жүк тасымалы» жауапкершілігі шектеулі серіктестігі	
2.0 басылымы	50 беттің 50 беті

10% (шығынсыздық нүктесі)	0	20%	0
18,8%	- 775 733	75%	-581 799
		100%	- 566 799
Тәуекел факторы бойынша No1 іс-шаралар		50%	-283 000
Тәуекел факторы бойынша No2 іс-шаралар		20 %	-100 000
Қауіп факторы бойынша № N іс-шаралар		30%	0

Бұл ретте болжанған инфляция орта мерзімді перспективада есептелген көрсеткіштен айтарлықтай асып түседі деп есептейміз. Тәуекелдің жүзеге асу ықтималдығы жоғары. Жобаның инфляция деңгейінің өзгеруіне сезімталдығы айтарлықтай емес.

Тіркелу және жобаның тәуекелдер картасы

Қорытындылар мен ұсыныстар

Қарастырылып отырған мәселе бойынша оң шешім қабылдау кезінде жоғарыда аталған тәуекелдердің туындау ықтималдығын ескерген жөн деп санаймыз .

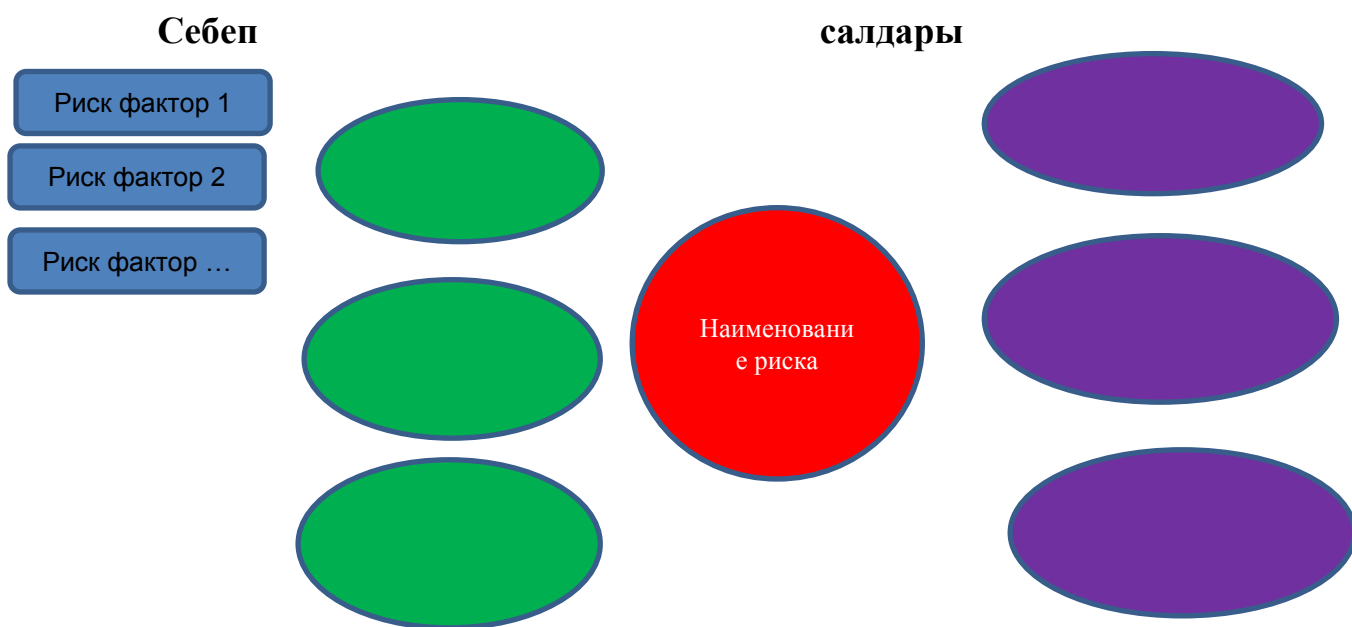
Бұл ретте түпкілікті шешімді Серіктестіктің уәкілетті органы қабылдауға тиіс.

**Тәуекел бөлімдері
жетекшісі**

Тәуекелді анықтау және бағалау ережелері «ҚТЖ – Жүк тасымалы» жауапкершілігі шектеулі серіктестігі	
2.0 басылымы	50 беттің 51 беті

«ҚТЖ – Жүк тасымалы» ЖШС директорлар кеңесінің шешімімен бекітілген «ҚТЖ – Жүк тасымалы» жауапкершілігі шектеулі серіктестігін анықтау және тәуекелді бағалау қағидаларына 12-қосымша 2023 жылғы «__» _____ бастап Хаттама № _____

Серіктестік басқармасының қарауына енгізілген мәселенің атауы

Бірлескен кәсіпорынның басшысы – процесс иесі